

AUDITOR

časopis Komory auditorů České republiky číslo 7/2017

Téma: Insolvence

aktuality • informace z komory • stanoviska, názory, diskuze
• nabídka vzdělávacích akcí • auditorské postupy • vybrané účetní
problémy • daňová a právní problematika • informace ze zahraničí

Obsah

AKTUALITY

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR.....	2
Zřízení datových schránek statutárním auditorům od 1. října 2017.....	2
Informace z odborných výborů KA ČR.....	3
Aktualizace příručky k ověřování dotací.....	4
Film o auditorech pro auditory: False Assurance.....	5
Aktualizace metodické pomůcky: Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.....	6
Hugo a Sally.....	6
Ze zasedání komor auditorů zemí Visegrádské čtyřky.....	7
Polská komora auditorů změnila název.....	8
Setkání s čínskými auditory z provincie An-chuej.....	8

TÉMA ČÍSLA – INSOLVENCE

Editorial (<i>Jana Skálová, Petr Vácha</i>).....	9
Nová role auditora v korporáčních insolvenčních (<i>Tomáš Richter</i>).....	10
Vyhláška o platební neschopnosti podnikatele (<i>Lenka Růčková</i>).....	14
Postavení auditora jako zpracovatele výkazů likvidity (<i>Jiří Pelák, Lenka Růčková</i>).....	20
Přístup auditora k zakázce vyplývající z požadavku ustanovení § 105 insolvenčního zákona (<i>Lucie Novotná</i>).....	24
Daňové souvislosti přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení (<i>Jana Skálová</i>).....	27
Vychází novela insolvenčního zákona opravdu z německých zkušeností? (<i>Pavel Pražák</i>).....	31
Rozhovor s <i>Bohumilem Havlem</i> Co přinese novela insolvenčního zákona v praxi?.....	33

RECENZE

Auditing pro manažery (<i>Jiří Pelák</i>).....	35
--	----

LIDÉ A FIRMY.....	35
-------------------	----

e-příloha Auditor 7/2017

- Téma čísla
- Daně
- Právo
- Zaznamenali jsme

Toto číslo vyšlo 2. 10. 2017

Datová schránka pro každého auditora

Tomáš
Brumovský

Opět jsem dostal příležitost, abych vás, vážené kolegyně a kolegové, seznámil, s čím se právě nejvíce zabývá náš výbor pro správu profese (VSP). Kromě běžné činnosti výboru, kterou je primárně vedení rejstříku auditorů, auditorských společností a asistentů auditora a vyřizování všech záležitostí spojených se členstvím, etikou, mlčenlivostí, pojištěním a dalších správně-profesních činností, se VSP v současné době zabývá především přípravou na zprovoznění datových schránek.

Dle novely zákona o auditorech, která nabyla účinnosti 1. října 2016, budou ke dni 1. října 2017 zřízeny všem statutárním auditorům datové schránky. Zřizovatelem datových schránek je Ministerstvo vnitra ČR. To ke zřízení datových schránek vyžaduje součinnost Komory auditorů, proto komora, resp. náš výbor již celý rok s ministerstvem vnitra v této oblasti spolupracuje.

Rád bych vám přiblížil některé skutečnosti, které budou pro naši činnost auditora důležité. **Datové schránky budou zřízeny ze zákona všem statutárním auditorům, tj. i zaměstnancům auditorských společností.** Pokud auditor již má datovou schránku přidělenou jako např. daňový poradce nebo si ji nechal zřídit sám (je jedno jestli jako fyzická osoba nebo osoba podnikající), bude mu přesto zřízena datová schránka pro statutárního auditora. Tato datová schránka pro statutárního

auditora bude sloužit mimo jiné pro korespondenci s komorou a naopak. Může se tak stát, že statutární auditor bude mít více datových schránek.

Zřízením datových schránek vzniká komoře povinnost zasílat auditorům písemnosti do datových schránek. **Je proto třeba mít na paměti, že písemnost doručená do datové schránky má stejnou hodnotu jako písemnost doručená poštou do vlastních rukou.** To znamená, že doručením písemnosti do datové schránky začíná dle správního řádu běžet lhůta pro převzetí písemnosti. V případě, že byste se do datové schránky včas nepřihlásili a písemnost si tak ve lhůtě deseti dnů od doručení nepřevzali, bude písemnost doručena tzv. fikcí. Na tuto novinku si všichni budeme muset zvyknout a nepodcenit ji.

V tomto čísle také naleznete článek, který se věnuje problematice datových schránek podrobněji. Jsou v něm mimo jiné informace o tom, jak budete informováni o zřízení vaší datové schránky, jak se do datové schránky přihlásíte apod.

To, zda je vaše datová schránka již aktivní, je možné zjistit na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR na Portálu veřejné správy v informacích pro občany České republiky <http://seznam.gov.cz/ovm/welcome.do>. Přeji vám, abyste si na tuto novinku co nejdříve zvykli, nebrali ji jen jako nutnost, ale aby vám co nejvíce usnadnila komunikaci s komorou.

Tomáš Brumovský
předseda Výboru pro správu
profese KA ČR

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR

Výkonný výbor se na svém zasedání, které se uskutečnilo 4. září, zabýval jak standardní agendou, tak aktuálními činnostmi jednotlivých odborných výborů KA ČR. Významnou součástí jednání byla účast Pavla Racochoy, prezidenta Rady pro veřejný dohled nad auditem (RVDA).

Výkonný výbor schválil:

- účetní závěrku za rok 2016 a úhradu ztráty Komory auditorů ČR za rok 2016 z účtu nerozděleného zisku minulých let,
- aktualizaci směrnice B2 – Organizační řád,
- návrh témat na společné říjnové jednání výkonného výboru, dozorcí a kárné komise.

Výkonný výbor dále projednal:

- a schválil navržený postup úpravy materiálu, který se týká smluv o provedení auditu na dobu neurčitou,
- a schválil navržený postup a formu odpovědi na zprávu ministerstva financí o výsledcích přezkoumání hospodaření a dozorové činnosti za rok 2016,

- a schválil, aby žádost auditora o splátkový kalendář byla po doplnění údajů projednána na říjnovém jednání výkonného výboru,
- a schválil navržený postup ve věci protokolu z kontroly činnosti dozorcí komise, kterou provedla RVDA,
- a schválil navržený postup úpravy návrhu rozpočtu na rok 2018

a vzal na vědomí:

- opravné daňové přiznání KA ČR za rok 2016,
- informaci o připomínkových řízeních k návrhům novel vyhlášek č. 312/2014 Sb., č. 501/2002 Sb. a č. 502/2002 Sb.,
- aktualizaci metodické pomůcky KA ČR pro auditory, jak postupovat při uplatňování zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML),
- zprávu o stanovisku legislativní rady vlády k novele zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád,
- informace o dvou žádostech o zproštění mlčenlivosti auditora,

- zprávu o přípravách na zřízení datových schránek auditorům,
- termíny kurzů před auditorskou zkouškou a termíny zkoušek v roce 2018,
- protokol o kontrole činnosti kárné komise, kterou provedla RVDA,
- informaci o plnění rozpočtu za leden – červenec 2017,
- termíny zasedání výkonného výboru, prezidia a redakční rady časopisu Auditor v roce 2018,
- informace o připravovaném diskuzním večeru s ICAEW, který se uskuteční 25. října 2017 na VŠE v Praze,
- zápisy ze zasedání prezidia, odborných výborů a komisí,
- informace o personálních změnách na úřadu KA ČR,
- legislativní monitoring,
- informace o podnětech vyřizovaných kárnou komisí za období leden – červen 2017,
- zprávu o činnosti kárné komise v prvním pololetí 2017,
- statistiku uložených kárných opatření.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Zřízení datových schránek statutárním auditorům od 1. října 2017

Novela zákona o auditorech účinná od 1. října 2016 obsahuje ustanovení o tom, že pro každého statutárního auditora bude muset být zřízena datová schránka. **Zřizovatelem datových schránek je Ministerstvo vnitra ČR. Chtěli bychom vás proto seznámit s některými skutečnostmi, abychom vám pomohli datové schránky zprovoznit a používat.**

Datové schránky budou zřízeny ze zákona všem statutárním auditorům, tj. i zaměstnancům auditorských společností. Pokud již auditor má datovou schránku přidělenou např. jako daňový poradce

nebo si ji nechal zřídit sám (je jedno jestli jako fyzická osoba nebo osoba podnikající), bude mu přesto zřízena datová schránka pro statutárního auditora. Tato datová schránka pro statutárního auditora bude potom sloužit zejména pro korespondenci s Komorou auditorů. **Může se tak stát, že statutární auditor bude mít více datových schránek.** Statutárnímu auditorovi bude datová schránka zřízena bezplatně, ale nebude oprávněn ji sám upravovat nebo rušit. Takto zřízenou datovou schránku statutárního auditora bude nadále spravovat komora.

Do její kompetence bude spadat i zneaktivnění nebo zrušení schránky v případech, kdy statutárnímu auditorovi zanikne oprávnění.

Dnem 1. října 2017 začne ministerstvo vnitra zasílat statutárním auditorům **přístupové údaje ke zřízení datové schránky.** Údaje budou zasílány Českou poštou, s.p., která je provozovatelem Informačního systému datových schránek. V § 10 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, je přesně uvedeno, jak

tento proces probíhá. Každý statutární auditor obdrží přístupové údaje pro aktivaci datové schránky poštou do vlastních rukou. V případě, že si statutární auditor tuto písemnost nepřevzme ve lhůtě 10 dnů ode dne oznámení o doručení zásilky, nastane v souladu se správním řádem tzv. fikce doručení. Datová schránka pak bude zpřístupněna patnáctým dnem ode dne, kdy nastala fikce doručení. Od té doby budou všechny písemnosti doručené auditorovi do datové schránky považovány za doru-

čené, i když se auditor do datové schránky nepřihlásí.

Jistě bude každého zajímat, **jak datovou schránku aktivovat.** Předkládáme návod, aby vaše první přihlášení proběhlo bez problémů. Po otevření internetových stránek si zadejte do vyhledavače adresu: <https://www.mojedatovaschranka.cz/>.

Pro návod, jak se přihlásit do datové schránky a jak nakládat se zprávami, které vám do ní budou doručovány, jsme využili informace, které jsou na výše uvedené adrese zveřejněny:

„Vyplňte své uživatelské jméno a heslo, opište kód z obrázku a přihlaste se. Pokud jste se ještě nikdy nepřihlašovali do své datové schránky, použijte přihlašovací údaje, které Vám byly vygenerovány systémem a doručeny poštou.

Až budete na přihlašovací stránce vyplňovat přidělené přístupové údaje, věnujte zvláštní pozornost malým a velkým znakům. Vyplňte-li vše správně, přihlásíte se poprvé do své datové schránky. Pokud se Vám do schránky nepodaří přihlásit, přečtěte si návod, který je uveden na těchto stránkách pod názvem „Jste zde poprvé?“

Prvním přihlášením se schránka zpřístupní (aktivuje). To znamená, že Vám do ní začnou být zasílány datové zprávy a i Vy je budete moci odesílat. Na počet zpráv, které jsou okamžikem přihlášení považovány za doručené, Vás systém upozorní na úvodní stránce.

Doručené zprávy neberte na lehkou váhu. Mají stejnou právní důležitost jako doporučené dopisy, na které jste byli dosud zvyklí. Nezapomeňte, že datovou schránku je potřeba pravidelně kontrolovat. Usnadněte si to pomocí automatického upozorňování na nově doručené zprávy, které si zapnete na stránce Nastavení.

Pro práci s datovou schránkou potřebujete podporovaný webový prohlížeč. Budete-li si zprávu stahovat ze systému na svůj počítač nebo budete-li otevírat jednotlivé soubory, které jsou přílohou každé datové zprávy, budete potřebovat odpovídající aplikace, umožňující jejich otevření. Nejběžnější typy souborů, které jsou systémem přenášeny (jako například soubory PDF, DOC, XLS, JPG, ZFO apod.) se dají otevírat prostřednictvím bezplatně šířených aplikací.“

Na stejné adrese **naleznete rovněž náповědu**, která je věnovaná jak prvnímu přihlášení do datové schránky, tak i jiným způsobům přihlášení do datové schránky, např. certifikátem, pomocí SMS nebo bezpečnostním kódem.

Skutečnost, zda je datová schránka již aktivní, je možné zjistit na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR na Portálu veřejné správy v informacích pro

občany České republiky <http://seznam.gov.cz/ovm/welcome.do>.

Doporučujeme vám, abyste se o heslo náležitě starali, aby nedošlo k jeho zneužití. Dále doporučujeme, abyste si z důvodu bezpečnosti heslo v určitých časových intervalech měnili.

Libuše Šnajdrová
evidence auditorů KA ČR

Informace z odborných výborů KA ČR

Výbor pro kontinuální profesní vzdělávání auditorů (VKPV)

4. září 2017

Na zářijovém zasedání projednal výbor finální úpravu školicích materiálů pilotního projektu modulových školení na téma Spis auditora. Pro podzim 2017 byla školení s touto aktuální tematikou nabídnuta pouze v omezené kapacitě, jedná se o zkušební verzi projektu. V případě kladného vyhodnocení budou jednotlivé moduly školení zařazeny od 1. pololetí roku 2018 do běžné nabídky vzdělávání. Celý projekt byl připraven v rámci předcházení nedostatkům ve spisech auditora zjišťovaných Dozorčí komisí KA ČR. V průběhu října 2017 bude k dispozici nový e-learningový kurz Zpráva auditora, který rozšíří nabídku vzdělávacích akcí souvisejících s novelizací ISA po novele ZoA. Úspěšné absolvování kurzu bude započteno do plnění účasti na povinném vzdělávacím tématu vyhlášeném pro rok 2017.

Výbor vzal na vědomí statistické výstupy z kontroly plnění KPV auditorů a asistentů auditora velkých auditorských společností, které realizují pro své auditory profesní vzdělávání v rámci interních vzdělávacích programů. Seznámil se s výsledky aktuální komunikace komory s auditory a auditorskými firmami, které zaměstnávají asistenty, v souvislosti s vykazováním účasti asistentů na KPV.

Dále byl proveden aktuální výstup plnění účasti na povinném vzdělávacím tématu (PVT). Celkem 50 auditorů dosud nemá žádný záznam o plnění PVT a ani o přihlášení na některé ze školení k tomuto tématu.

Předpokládá se, že dalších cca 230 auditorů nebude mít do konce roku 2017 splněno PVT v předepsaném rozsahu 12 hodin, přestože nabídka školení byla v průběhu let 2015–2017 dostatečná, a to jak v časovém, tak věcném rozsahu.

Členové výboru vzali na vědomí počet uzavřených memorand o spolupráci v rámci vzdělávání auditorů – informace o uzavřených memorandech je průběžně aktualizována na webu komory. Současně s uzavíráním memorand o spolupráci přicházejí některé vzdělávací agentury s nabídkou zvýhodněných cenových podmínek pro školení auditorů a nabídkou inzerce v časopise Auditor. Ze srovnání cen s vybranými komerčními vzdělávacími agenturami bylo konstatováno, že komora nabízí v současné době auditorům výrazně výhodnější ceny, než je současná nabídka na trhu. Výbor rozhodl, že interní školení auditorských firem nebude podléhat samostatnému uzavření memoranda o spolupráci. Auditorské firmy samy zodpovídají za kvalitu školení a prokázání účasti. Od podzimu 2017 bude realizována interní kontrola lektorů vzdělávacích akcí organizovaných komorou. Na vybraných akcích probíhá též dohled ze strany RVDA. Výsledky z dohledu jsou předávány komoře a jejich obsah je projednáván na zasedáních výboru.

Na základě požadavku, který vzešel z posledního jednání výkonného výboru 4. září 2017, prověřil výbor případné možnosti úspor v rozpočtu pro rok 2018 a odhad reálných výnosů do konce roku 2017. Výbor se zabývá přípravou vzdělávacích akcí pro 1. pololetí 2018, některé akce budou připravovány ve spolupráci s výborem pro veřejný sektor a výborem pro metodiku auditu.

-Jul-

Aktualizace příručky k ověřování dotací

Po přibližně třech letech se Komora auditorů ČR rozhodla provést aktualizaci Příručky k ověřování dotací (dále jen „Příručka“). Důvodů pro tento krok je hned několik. V první řadě došlo k revizi jednoho ze dvou mezinárodních standardů, které se při ověřování dotací využívají (ISAE 3000). Druhým důvodem jsou novelizace či přijetí nových zákonů souvisejících s ověřováním dotací (především zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek). Třetím důvodem je pak nové programovací období, a to jak v rámci Evropských strukturálních a investičních fondů, které jsou rozdělovány na úrovni ČR, tak programů EU, které jsou rozdělovány na úrovni Evropské komise. Pojďme si teď blíže představit několik hlavních změn.

Revize ISAE 3000

Aktuální verze tohoto standardu je uveřejněna na webových stránkách Komory. Z pohledu naší Příručky jsou důležité především úpravy v minimálních náležitostech zprávy o ověření a také v závěru odborníka:

- nutnost jednoznačného uvedení míry jistoty, kterou odborník získal;
- nutnost uvést prohlášení týkající se kvality (ISQC 1) a požadavků na nezávislost dle kodexu IESBA;
- v případě zakázky poskytující omezenou jistotu musí být jednoznačně uvedeno, že postupy prováděné u zakázky s omezenou jistotou se liší od postupů prováděných při přiměřené jistotě, mají menší rozsah a poskytují tak významně nižší jistotu;
- v případě omezené jistoty musí závěr odborníka obsahovat sdělení, zda odborník na základě provedených postupů zjistil skutečnosti vedoucí k domněnce, že informace o ověřované skutečnosti byly významně (materiálně) nesprávné.

Novelizace relevantní legislativy

V průběhu minulých tří let se podstatným způsobem změnila některá relevantní legislativa.

Především se jedná o zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, který byl zpracován zcela nově a jehož účinnost je od 1. října 2016. Došlo tak k přepracování kapitoly 6.1 Příručky, která na čtyřech stranách poskytuje auditorovi úvodní seznámení se zakázkami a jejich ověřováním, a to včetně souvisejících příkladů identifikovaných pochybení. Tento zákon mění jak některé zažité termíny (např. zavádí termín poddodavatel místo subdodavatele nebo rámcová dohoda místo rámcové smlouvy), tak i věcně rozšiřuje možnosti zadavatele (např. může dojít k hodnocení před posouzením kvalifikace dodavatele a dalších podmínek účasti, a toto posouzení se pak provede pouze u nabídky nejlépe hodnocené). V této souvislosti nesmíme opomenout aktivitu Ministerstva financí a Ministerstva pro místní rozvoj, která v koordinaci vyhotovila vzorové kontrolní listy pro ověření zakázek dle nového zákona (příloha Metodického pokynu pro výkon kontrol). Komora na změnu tohoto zákona také reaguje nabídkou příslušných školení.

Dále došlo ke změnám nařízení Evropské komise pro oblast veřejné podpory.

Nové programovací období EU

Příručka se ve své první verzi odkazovala především do období 2007–2013, na jehož sklonku byla vytvořena. Období 2014–2020 však přineslo řadu změn, které bylo nutné v aktualizaci promítnout.

V případě dotačních programů přímo řízených Evropskou komisí či jejími agenturami byly spuštěny nové programy (hlavně Horizont 2020, který nahradil předcházející 7. rámcový program pro

výzkum a technologický rozvoj, nebo program LIFE 2014 – 2020). Tyto programy také upravily svoje pravidla dle zkušeností s minulým obdobím, takže došlo mimo jiné ke změně vzoru zprávy auditora pro tyto programy.

Pokud jde o dotační programy, které jsme v Příručce zahrnuli pod tzv. kombinované (prostředky jsou poskytovány ze zahraničního rozpočtu, nicméně poskytovatelem dotace je instituce v ČR), i tam proběhla řada změn souvisejících s novým obdobím, například:

- došlo k přijetí nových nařízení Evropského parlamentu a Rady, která stanovují pravidla pro fondy spolufinancující operační programy v ČR,
- byly představeny nové operační programy v ČR, které s sebou přinášejí i nová pravidla pro příjem-

ce, vč. způsobilosti výdajů a požadavků na jejich ověřování,

- celá oblast evropských sociálních a investičních fondů v ČR je v novém období významně více metodicky řízena Ministerstvem pro místní rozvoj, které přijalo koncepci tzv. Jednotného metodického prostředí a řídicí orgány všech operačních programů musí nastavit svá pravidla dle těchto metodik. Mimo jiné tyto metodické pokyny upravují i způsobilost výdajů nebo zadávání zakázek.

Aktualizovanou Příručku lze nalézt na stránkách Komory www.kacr.cz v sekci Metodická podpora. Ať je vám k užítku!

Ondřej Hartman

člen Výboru pro veřejný sektor KA ČR

Film o auditorech pro auditory: False Assurance

Dne 25. října 2017 se v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze uskuteční workshop s promítáním filmu „False Assurance“ z dílny Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW).

Film je určen především auditorům a studentům VŠE v Praze. Promítání potrvá 35 minut a je v anglickém znění s titulky. Diskuze k filmu bude probíhat v angličtině.

Účast na promítání a související

diskuze se započítávají dvěma hodinami do plnění KPV. Přesný čas, místo konání workshopu a pokyny k registraci budou zveřejněny na webových stránkách Komory auditorů (www.kacr.cz). Účast na workshopu je zdarma.

FALSE ASSURANCE

ICAEW, KAČR and VŠE are pleased to organise a workshop presenting a new and exciting film, **False Assurance**. This 35-minute film follows the story of two turbulent years in the life of a fictional company, D-Merton and how it was brought to its knees by the actions of its executive directors, the lack of vigilance and courage by its board of directors and failure by the company's auditors to identify and investigate red flag issues.

False Assurance has been an international success with major accountancy firms taking licence for use with staff and clients. It has been shown to professional accountancy bodies and their members, board directors and universities around the world.

The film provides an excellent opportunity to facilitate thought-provoking discussions about how accountants, auditors and company directors should act when

faced with difficult situations. It examines experiences we are all confronted with, showing professional challenges such as the dangers of cyber-attacks, the impact of personal relationships and ethical dilemmas in the workplace.

More information about *False Assurance*, including the trailer and how it can be used for a variety of audiences can be found at icaew.com/falseassurance.

Aktualizace metodické pomůcky: Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

V souvislosti s rozsáhlou novelou zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, účinnou od 1. ledna 2017, kterou se provádí zejména implementace směrnic Evropského parlamentu a Rady souvisejících s tematikou zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Výbor pro metodiku auditu Komory auditorů ČR aktualizoval metodickou pomůcku pro postup auditora při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Pro auditory jako povinné osoby z této novely vyplývá zejména nová povinnost zjišťování vlastnické a řídicí struktury klienta a jeho skutečného majitele, pokud je klientem právnická osoba, svěřenský fond nebo jiné právní uspořádání bez právní osobnosti, a přijetí opatření ke

zjištění a ověření totožnosti skutečného majitele. Došlo také k úpravám v některých definicích a k úpravám u některých stávajících institutů, kterými jsou např. zjednodušená identifikace klienta, zprostředkovaná identifikace, kontrola klienta, povinnost uchování informací.

Funkce Finančního analytického útvaru MF ČR přešla s účinností od 1. ledna 2017 na právního následovníka, kterým je Finanční analytický úřad.

Postup oznamování podezřelého obchodu prostřednictvím Komory auditorů se pro auditory nezměnil.

Aktualizovaná verze metodické pomůcky je přístupná na webových stránkách Komory auditorů ČR v sekci Předpisy a metodika – Metodická podpora – Metodické pomůcky a další materiály – Metodické pomůcky.

Lenka Růckerová, oddělení metodiky KA ČR

Hugo a Sally

Milí kolegové auditoři, rozhodli jsme se pustit do seriálu. Proč? Protože by nás to mohlo bavit. A snad i vás by to mohlo bavit. Tím spíš, pokud si z něj něco praktického odnesete. O tom bude ten seriál. O praktických tipech, co dělat či nedělat při auditu. Pokud možno jednoduše, stručně a ilustrativně.

Ahoj. Já jsem Hugo.

Tímto vám představuji naše dva kolegy: Huga a Sally. Oba jsou auditoři. Hugo je zatím méně zkušený, licenci má čerstvou, je snaživý a přiměřeně chápavý. Jen si občas věci trochu moc zjednodušuje a sem tam v tom ještě nemá jasno. Ale rád se ptá a bez problému přijme přesvědčivou odpověď. Je radost s ním pracovat.

No a pak je tu Sally. Audity už dělá pěkných pár let. Má to v hlavě docela srovnané a baví ji předávat moudra mladším. Nevadí jí, když kolega přijde s problematickým nápadem. Ráda zapřede rozhovor a snaží se ho dovést ke správnému řešení. A občas se i sama něco přiučí. Sem tam má trochu učitelské manýry, ale jinak je fajn.

Ani ona nemusí mít patent na pravdu, i když většinou ji má. Hlavně proto, že ze svých kontaktů a aktivit v Komoře auditorů ví, na co se auditoři ptají a kde dělají chyby, co se často zjišťuje při dohlídkách či nedejbože řeší na kárné komisi.

Tak odtud bude povětšinou přicházet inspirace pro náš seriál. Každý díl bude věnován jednomu tématu. Jejich výběr se krom jiného bude řídit i ročními obdobími. Na podzim je zajímavější bavit se o plánování auditu a vyhodnocování rizik, na jaře naopak o provádění testů a vyhodnocování jejich výsledků.

V každém díle seriálu najdete vždy několik krátkých rozhovorů Huga a Sally na zvolené téma. Snad si v každém z těch rozhovorů něco najdete. Ať už to bude „Hm, to jsem si vždycky myslel.“ anebo „Hm, tak to mne překvapilo. Budu o tom přemýšlet.“

V tomto čísle Auditora zahajujeme dílem na téma Materialita. Jednotlivé rozhovory určitě bez problémů lokalizujete, postavy našich dvou kolegů jsou myslím nepřehlédnutelné. Další díly budou následovat. Hodláme pokračovat, dokud našemu autorskému kolektivu z Výboru pro metodiku auditu nedojde dech či inspirace. A v tom nám můžete pomoci i vy. Jsme připraveni čerpat z vašich otázek či námětů. Nebojte se nám proto napsat. Začít svůj dopis můžete třeba takto: „Milá Sally, ...“

Ahoj. Já jsem Sally.

Michal Štěpán jménem autorského kolektivu VMA

Ze zasedání komor auditorů zemí Visegrádské čtyřky

Ve dnech 7. a 8. června proběhlo v krásném slovenském městě Levoča setkání prezidentů profesních komor auditorů zemí Visegrádské čtyřky (V4). Komoru auditorů ČR zastupovali prezidentka Irena Liškařová a první viceprezident Jiří Pelák.

Z projednávaných témat a diskusí bylo patrné, že všechny země V4 vycházejí ze stejného dědictví minulosti a z toho, že naše profese existuje poměrně krátkou dobu. Ve všech zemích V4 se profesní komory potýkají s kvalitou auditu, nesmyslným tlakem na ceny a rozčarováním z vývoje právní úpravy auditu v Evropě, která mnoho věcí komplikuje, ale ve skutečnosti k žádnému hmatatelnému zlepšení nevede. Dopad změn v právní úpravě na kvalitu auditu se zatím pozitivně nijak neprojevil a místo snížení koncentrace auditorského trhu nastal pravý opak, protože audit subjektů veřejného zájmu se stal mimořádně náročným s ohledem na přebujelé požadavky právních předpisů.

Všechny profesní organizace se vzpamatovávají z implementace poslední vlny evropských novel v oblasti auditu, kdy se správa profese nezabývala v zásadě ničím jiným, než legislativními novinkami a nastavováním vztahů s orgány veřejného dohledu nad auditem. Hlavně v Maďarsku a Polsku je spolupráce s dohledovými orgány komplikovaná z důvodu nedostatečného personálního obsazení těchto orgánů. U kolegů ze

Slovenska a Polska bylo znát, že nyní cítí potřebu profese posouvat dopředu.

Zajímavá byla diskuse ohledně kvality auditu. Jak v Polsku, tak na Slovensku zaznamenali výraznou souvislost mezi počtem auditů provedených jediným auditorem, jejich kvalitou a jejich cenou. Slovenská komora auditorů (SKAU) proto zavedla opatření, které spočívá v každoroční kontrole kvality každého auditora, který zcela sám provede více než 30 auditů za rok. V Polsku zase řeší případy, kdy jediný auditor provádí pouze s asistenty stovky auditů ročně, nebo případy, kdy dochází k outsourcingu celých auditních zakázek. V Polsku se velmi seriózně zabývají implementací ISQC 1 včetně vzdělávání v oblasti toho, jak je pro kvalitu auditu důležitá práce v týmu, jeho hierarchie a role klíčového partnera auditu.

Co se týká cen auditu, diskutovaly se elektronické aukce. Unikátní zkušeností prošli zejména kolegové na Slovensku, kde stát vypsal výběrové řízení na auditora formou elektronické aukce, aniž by vůbec zveřejnil, o audit jakých entit se vlastně jedná. Protože uzavření takové zakázky je zcela v rozporu se standardy ISQC 1, ISA 210 a ISA 220, kontaktovala SKAU vítěze těchto tendrů ještě před samotným zahájením auditu a upozornila je na zjevné porušení profesních předpisů. Všichni vybraní auditoři tak od zakázek odstoupili

a se státem se podařilo vyjednat dohodu, že výběrová řízení na auditora nebudou nadále probíhat touto cestou. V Maďarsku jsou zase ceny ovlivňovány nepřiměřeně vysokým počtem daňových poradců, kteří auditorům přebírají práci (dokonce se diskutuje o spojení obou profesí pod jednu organizaci).

Diskutovalo se dále o příležitostech pro auditory mimo ověřování účetních závěrek, přičemž se potvrdilo, že poskytování těchto služeb je úzce spjato se speciálními požadavky právních předpisů té které země. Například na Slovensku každý, kdo se chce účastnit veřejných zakázek, nebo obecně se stát dodavatelem pro veřejný sektor, se musí speciálně registrovat. K této registraci je potřeba předložit ověřenou informaci o tom, kdo je skutečným vlastníkem (konečným beneficentem) dodavatele a že se nejedná o politicky angažovanou osobu. Auditor je jednou z osob, která je k takovému ověření způsobilá (vedle advokátů, notářů, bank a daňových

poradců). V Maďarsku lze za poměrně unikátní zakázku považovat ověření, že daný klient bude další rok ještě existovat.

Na závěr nás kolegové ze Slovenska pozvali na svou dvoudenní výroční konferenci. Tato, na Slovensku již tradiční, konference úspěšně vytváří prostředí pro poznání dalších kolegů z profese a je tak pro naše poměrně anonymní prostředí velkou inspirací.

Jiří Pelák, první viceprezident KA ČR

Polská komora auditorů změnila název

Polská Národní komora auditorů (Krajowa Izba Biegłych Rewidentów – KIBR) změnila název na Polská komora auditorů (Polska Izba Biegłych Rewidentów – PIBR). Tato národní organizace má rovněž nové webové

stránky www.pibr.org.pl a nové logo. O změně, která proběhla 21. června 2017, informoval prezident komory Krzysztof Burnos.

-vk-

Setkání s čínskými auditory z provincie An-chuej

Dne 25. července se na Komoře auditorů ČR uskutečnilo jednání se zástupci auditorů z Čínské lidové republiky.

Schůzky se zástupci čínské delegace, v pořadí již druhé, se zúčastnila prezidentka komory Irena Liškařová, ředitel úřadu Jiří Mikyna a členka Výboru pro veřejný sektor Martina Smetanová. Za čínskou stranu se jednání zúčastnilo šest zástupců včetně generálního ředitele Taj Kche-ču z Auditorského úřadu provincie An-chuej.

Pracovní jednání bylo rozděleno do dvou základních tematických bloků, které zahrnovaly informace o stavu auditorské profese v České republice a hlavních aktivitách naší komory. V druhé části prezentace byla hlavním tématem oblast auditu ve veřejném sektoru a spolupráce s Ministerstvem financí ČR.

Ze strany čínské delegace byla diskutována otázka vztahů naší komory ke státním orgánům a možnosti nezávislého auditu u podniků ve státním vlastnictví. Zástupci čínské delegace informovali, že jejich úřad je zadavatelem výběrových řízení na auditorské firmy pro státní podniky.

Na závěr setkání generální ředitel Taj Kche-ču vyzdvihl aktivitu naší komory v oblasti samostatné dohledové činnosti a možnost aktivního připomínkování tvorby nových právních předpisů v legislativním procesu.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Editorial

Vážené kolegyně, vážení kolegové, je zvykem, že náš časopis Auditor reaguje na všechny novinky v účetní a daňové oblasti a že pro vás vybíráme a komentujeme i novinky v obchodním právu. Tentokrát jsme sáhli do insolvenčního práva. Důvodem k tomuto kroku je rozsáhlá novela insolvenčního zákona, která vstoupila k 1. červenci 2017 v účinnost a byla zveřejněna pod číslem 64/2017 Sb. Novelizace přinesla řadu změn, my se soustředíme na její dopady na podnikatelské subjekty a auditory.

Téma otevíráme článkem Tomáše Richtera, který se insolvenčnímu právu věnuje řadu let a pro nás připravil přehled změn, které novela přináší. V tomto článku někteří z vás poprvé zjistí, že mohou být vtaženi do insolvenčního řízení svých klientů nebo že mohou pomáhat s přihlášením pohledávek svým klientům, kteří se rozhodli stát se navrhovateli insolvence na své dlužníky.

Jak konkrétně může auditor pomoci klientovi, na kterého byl

podán „šikanózní“ návrh na insolvenční řízení? Hlavní obranou klienta může být sestavení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity ve struktuře, která je definována v prováděcím předpisu k insolvenčnímu zákonu. Tím je vyhláška č. 190/2017 Sb. s účinností rovněž od 1. července 2017. Vyhláška mimo jiné určuje požadavky na zpracovatele výkazů, způsob a obsah jejich sestavení, zdroje pro jejich sestavení nebo období, za které se sestavují. Tohle vše je podrobně rozebráno v článku Lenky Růckerové.

Jiří Pelák a Lenka Růckerová se v dalším článku zabývají postavením auditora jako zpracovatele výkazů likvidity.

Druhou zakázkou může být pro auditora také vydání potvrzení o tom, že věřitel o přihlašované pohledávce účtuje. Přístupu auditora k této zakázce vyplývající z ustanovení § 105 insolvenčního zákona se podrobně věnuje Lucie Novotná.

Uvedené potvrzení přinese klientům přihlašujícím své

pohledávky více práce. Informace o přihlášení pohledávky by se tak vždy měly dostat do účtárny a k daňovému poradci. Lze očekávat vyšší uplatňování možností, které dávají daňové zákony, aby alespoň částečně zmírnily nepříjemné důsledky nedobytnosti pohledávky. Jednou z nich je oprava daně z přidané hodnoty, druhou pak tvorba zákonné opravné položky k této pohledávce. O nich je článek Jany Skálové.

V komentářích k novele se často objevovala informace, že nová úprava ekonomického vyhodnocení úpadku je inspirována německými pravidly. Jak to funguje v Německu a kde můžeme brát inspiraci, rozebírá Pavel Pražák.

Téma čísla uzavřeme rozhovorem s Bohumilem Havlem, který vedl Petr Vácha.

Přejeme vám příjemné čtení.

Jana Skálová, Petr Vácha
editoři tohoto čísla

Nová role auditora v korporáčnách insolvenčích

Tomáš Richter

K 1. červenci 2017 nabyl účinnosti zákon č. 64/2017 Sb., měnící insolvenční zákon a některé další předpisy. Většina klíčových změn se týká oddlužení, tedy tzv. „spotřebitelských“ insolvencí. Novelizace však přinesla též změny v podnikatelských insolvencích. Tento článek se zaměřuje na dvě z nich, jež pro auditorskou praxi považují za nejpodstatnější.

Přechodná ustanovení

Jak už se stalo při novelizacích insolvenčního zákona (zák. č. 182/2006 Sb., dále jen „IZ“) tradicí, novelizace provedená zákonem č. 64/2017 Sb. (dále jen „Novela“) má v principu retroaktivní účinky, tzn. že se použije i pro insolvenční řízení zahájená před 1. červencem 2017. Právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti Novelu, však zůstávají zachovány.¹ Tento smíšený režim bude mít u různých změn zavedených Novelou různé dopady podle toho, zda příslušné právní pravidlo působí spíše jednorázově (jako např. pravidla související se zahájením insolvenčního řízení) či opakovaně.

Změny v definici úpadku

Pokud jde o prvně uvedený typ pravidel, v samém závěru legislativního procesu byly do textu návrhu Novelu² zařazeny úpravy § 3 IZ, obsahující klíčové ustanovení celého insolvenčního práva – definici úpadku.

Stručně řečeno, nové ustanovení § 3 odst. 3 IZ zavedlo domněnku schopnosti platit dluhy, nastupující v případě, že pozorovaný výpadek dlužníkovy likvidity (Novelou označovaný jako „mezera krytí“) nepřesahuje dle stanoviska externího experta v relativním vyjádření rozdíl mezi výší dlužníkových splatných dluhů a výší jeho likvidních aktiv 10 %, nebo že sice nyní tento podíl překračuje, ale dle stanoviska externího experta existuje věrohodný předpoklad toho, že výpadek likvidity v relevantním budoucím zkoumaném období pod tuto hodnotu klesne.

Podrobnosti k expertnímu posouzení stavu a výhledu vývoje dlužníkovy likvidity stanovila vyhláška č. 190/2017 Sb. (dále jen „Vyhláška“).

Nové ustanovení § 3 odst. 3 IZ i Vyhláška jsou zjevně inspirovány německou obchodní a auditorskou praxí

(viz auditorský standard IDW S 11, *Beurteilung des Vorliegens der Insolvenzeröffnungsgründen*, tj. standard posuzování naplnění definic úpadku). Přijetím tohoto standardu reagovala německá auditorská praxe na judikaturu německého Nejvyššího soudu, jenž ve vedoucím rozhodnutí z roku 2005³ odlišil platební neschopnost (*Zahlungsunfähigkeit*) od dočasného „zadržávání“ likvidity (*Zahlungsstockung*).

Dopady této právní transplantace nelze prozatím spolehlivě odhadnout. Sám standard IDW S 11 je mnohastránkovou publikací vycházející z odvětvových zvyklostí a standardů, jaké v tuzemsku nejsou vybudovány. Také kontext německé definice úpadku, v němž IDW S 11 působí, je od práva českého odlišný. Především v tom, že pojem zastavení plateb (*Zahlungseinstellung*) působící tam i zde jako domněnka úpadku, posuzuje německá judikatura objektivně z pohledu třetích osob,⁴ čímž na dlužníkovu management vytváří mnohem silnější tlak než judikatura česká, která jej vykládá jako projev dlužníkovy subjektivní vůle (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Oleo Chemical*⁵). A za druhé proto, že německé insolvenční právo ukládá dlužníkovu managementu povinnost podat insolvenční návrh nejpozději do tří týdnů poté, co se dlužník dostal do úpadku,⁶ což je opět nesrovnatelně přísnější standard než volný standard tuzemského § 98 IZ. V SRN je tato povinnost navíc vynucována i trestněprávně, a to nejen existencí příslušné skutkové podstaty⁷ (jejíž obdoba byla v tuzemsku s účinností IZ k 1. 1. 2008 zrušena), ale zejména jejím reálným vynucováním orgány činnými v trestním řízení. Standard IDW S 11 tak působí především jako nástroj ochrany dlužníkovu managementu před právní odpovědností pro případy, kdy management včas usiluje o řešení dlužníkovy finanční krize neformální restrukturalizací.

Naproti tomu z novelizovaného ustanovení § 131 odst. 2 IZ by se dalo usuzovat, že ustanovení § 3 odst. 3 IZ má být především nástrojem obrany dlužníků proti věřitelským návrhům. Není skutečně vyloučeno, že se jím stane, ačkoli předvídat reakce aktérů na novou právní úpravu je mimořádně obtížné již proto, že ze zákona č. 64/2017 Sb. není patrné ani to, v jakém vztahu je nový § 3 odst. 3 IZ k ustanovením § 3 odst. 1 a 2, ani k judikatuře Nejvyššího soudu k nim (především k rozhodnutím ve věcech *HOPE VALLEY*⁸

¹ Čl. II zákona č. 64/2017 Sb.

² Sněmovní tisk 785/6.

³ Rozhodnutí BGH sp. zn. IX ZR 123/04 ze dne 24. 5. 2005, ZIP 2005, 1426.

⁴ Kayser, G., Thole, Ch. (eds.), *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar. 8. Auflage*. C. F. Müller, Heidelberg, 2016, s. 193, marg. č. 29.

⁵ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 24/2013 ze dne 3. 4. 2015.

⁶ § 15a německého insolvenčního zákona (*Insolvenzordnung vom 5. 10. 1994, BGBl. I S. 2866, dále jen „InsO“*).

⁷ § 15a odst. 4 a 5 InsO.

⁸ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 113/2013 ze dne 12. 12. 2013 (R 45/2014).

a *Edita Vogelová*⁹). Jasně tedy není ani to, zda dlužníkům naplňujícím některou z domněnek úpadku podle § 3 odst. 2 IZ bude obrana prostřednictvím nového § 3 odst. 3 IZ k dispozici vedle obrany založené na argumentech obsažených v judikátech *HOPE VALLEY* a *Edita Vogelová*,¹⁰ či zda § 3 odst. 3 IZ nastoupí namísto těchto argumentů. Na druhou stranu se zdá nesporné, že navrhuující věřitel disponující vykonatelnou pohledávkou bude schopen dlužníka „přinutit“ k předložení výkazu stavu likvidity a případně též výkazu výhledu likvidity podle § 3 odst. 3 IZ, a to v důsledku změn provedených Novelou v § 128 odst. 3 IZ. Zda mu to bude co platné, bude záviset především na integritě zpracovatele výkazu, vybraného ovšem dlužníkem.

Pokud jde o Vyhlášku samotnou, většina jejího znění má čistě účetní povahu, k jejímuž posouzení nejsem odborně kvalifikován – zabývají se tím další příspěvky v tomto čísle. Pro praktický význam nové právní úpravy v korporálních insolvencích nicméně stojí za zaznamenání, že výhled vývoje likvidity se pravidelně bude stanovovat pro časový horizont osmi týdnů (§ 15 odst. 1 Vyhlášky), výjimečně 12 týdnů (§ 15 odst. 2 Vyhlášky) od data posouzení likvidity. Datem posouzení likvidity je pak dle § 6 odst. 1 Vyhlášky zásadně poslední den kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení, výjimečně datum o měsíc dřívější (§ 6 odst. 2 Vyhlášky). Tato úprava na první pohled koresponduje s novým ustanovením § 131 odst. 2 IZ, podle kterého musí dlužník předložit výkaz stavu a výhled vývoje likvidity do 14 dní od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, má-li se k nim v insolvenčním řízení přihlížet. Podle téhož ustanovení IZ však mají insolvenční soudy právo tuto lhůtu „přiměřeně prodloužit“ z důvodů hodných zvláštního zřetele. Přinejmenším v počátcích aplikace Novelu lze očekávat ze strany insolvenčních soudů metodologickou nejednotnost, pokud jde jak o důvody takového prodloužení, tak o poskytnutou délku prodloužení. S každým takovým prodloužením však bude předložený výkaz stavu a výhled vývoje likvidity nutně ztrácet na relevanci – Vyhláška totiž počítá s tím, že datum posouzení likvidity se může na časové ose posouvat do minulosti před datum zahájení insolvenčního řízení, nikoli však opačným směrem. Ostatně i v běžných poměrech velkých insolvenčních řízení nebudou nijak neobvyklé případy, kdy v době konání ústního jednání o věřitelském návrhu (jež je dle § 133 IZ až na výjimky povinné) budou výkaz stavu a výhled vývoje likvidity předložené do 14 dnů od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení již značně zastaralé a jejich informační hodnota bude

nízká, ne-li nulová. V praxi bude tedy třeba, aby v takových případech insolvenční soudy nařídily dlužníku předložit aktualizovaný výkaz stavu a výhled vývoje likvidity, ačkoli ve Vyhlášce pro takový postup není žádná výslovná opora.

Pokud jde o totožnost externího experta vyhotovujícího výkaz stavu a výhled vývoje likvidity, Vyhláška v § 2 dosti podstatným způsobem zúžila okruh osob, které budou moci výkaz stavu a výhled vývoje likvidity sestavovat. Oproti očekávání založeném na znění nového § 3 odst. 3 a 6 IZ se bude vždy muset jednat o subjekt zpracovávající příslušný výkaz či výhled prostřednictvím auditora či soudního znalce. Takové zúžení lze v principu přivítat, zda však bude dostatečným opatřením k zajištění kvality a integrity procesu posuzování hotovostní pozice českých dlužníků ukáže teprve soudní praxe. Ta by ostatně měla předkládané výkazy stavu a výhledy vývoje likvidity posuzovat mimo jiné též z pohledu možné podjatosti osoby, která je pro dlužníka vyhotovila, zřejmě za přiměřené aplikace § 17 občanského soudního řádu (o.s.ř.), upravujícího vyloučení znalce pro podjatost. Nelze přitom ovšem bez dalšího vycházet např. z toho, že auditor, který běžně audituje dlužníkovy účetní výkazy, by jen z toho důvodu měl být pro účely sestavení výkazu stavu a výhledu vývoje likvidity vyloučen jako podjatý. Naopak, pochybnost může vzniknout právě tam, kde výkaz a výhled sestavila jiná osoba, než dlužníkův běžný auditor – takový postup může totiž indikovat, že dlužníkův běžný auditor toto zadání odmítl splnit a dlužník proto vyhledal „flexibilnějšího“ dodavatele.¹¹ Ve vyhocených situacích sporu o úpadek se každopádně insolvenční soudy rozhodování o námitkách podjatosti zpracovatele výkazu a výhledu likvidity nevyhnou. Pro vývoj

Nemusíte se bát, o vašich pohledávkách pravidelně účtují.
Kresba: Ivan Svoboda

⁹ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 119/2014 ze dne 15. 12. 2014.

¹⁰ V této judikatuře Nejvyšší soud v principu smísl test likvidity s testem předlužení tím, že připustil, aby dlužník vyvracel domněnky platební neschopnosti podle § 3 odst. 2 IZ poukazem na údajnou hodnotu jiného, než velmi likvidního majetku. V podrobnostech srov. Richter, T., *Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání*, Wolters Kluwer, Praha, 2017, s. 237 – 244.

¹¹ Poznámka redakce: k problematice přístupu auditora viz také článek *Postavení auditora jako zpracovatele výkazů likvidity* na str. 20.

celého systému je proto svým způsobem nešťastné, že rozhodnutí o vyloučení znalce je podle § 17 o.s.ř. věty poslední jednoinstanční a nelze zde tedy očekávat sjednocující působení odvolací judikatury.

Pokud celkovým záměrem Novelu § 3 IZ bylo zracionalizovat spory o úpadek pro platební neschopnost v tom smyslu, že zákon relativně úzce vymezí skutkové otázky, jichž se spor bude týkat, je třeba provizorně uzavřít, že tento záměr byl pravděpodobně zařazením nového ustanovení § 3 odst. 3 IZ a vydáním Vyhlášky naplněn.¹² Jinou otázkou je, zda na takto úžeji vymezeném skutkovém terénu budou české insolvenční soudy s to kompetentně posoudit a rozsoudit argumenty zpochybňující kvalitu či integritu jim předkládaných výkazů stavu a výhledu vývoje likvidity. Těm budou insolvenční soudy ve vypjatých sporech o úpadek, jaké se před nimi příležitostně odehrávají, nepochybně dříve či později čelit. Zde se myslím otevírá příležitost pro vzdělávací aktivity, kterých by se mohla ujmout Justiční akademie např. ve spolupráci s Komorou auditorů.

Věřitelské insolvenční návrhy

Novela přinesla též několik důležitých změn v oblasti věřitelských insolvenčních návrhů. Jejich cílem je nepochybně čelit tzv. „šikanózním“ návrhům, dopadnou však na všechny navrhuující věřitele bez rozdílu.

Ve zkratce řečeno jde především o dvě „mechanická“ a o dvě „diskreční“ opatření.

Mechanická opatření zahrnují jednak zálohu na náklady insolvenčního řízení splatnou již spolu s podáním věřitelského insolvenčního návrhu. V korporačním kontextu činí záloha 50 tisíc Kč (§ 108 odst. 1 IZ) a pohledávka na její vrácení bude mít, stejně jako v případě jiných záloh, status pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168 odst. 1 písm. d IZ). Za druhé, novelizované ustanovení § 105 IZ nově vyžaduje, aby navrhuující korporační věřitel prokázal existenci své pohledávky jedním z uvedených způsobů, a to exekucním titulem, zápisem se svolením k vykonatelnosti, dlužníkovým uznáním dluhu s ověřeným podpisem nebo potvrzením auditora, daňového poradce nebo soudního znalce o tom, že navrhuující věřitel o pohledávce účtuje.

Posledně uvedené pravidlo se opět bezprostředně týká auditorské praxe, je však poněkud lépe „uchopitelné“, než téma výkazů a výhledů likvidity. Podstatné je, že auditor se ve svém potvrzení vystaveném navrhuujícímu věřiteli nevyslovuje k tomu, zda pohledávka skutečně existuje, ani zda je splatná – vše, co je předmětem potvrzení, je právě jen to, že věřitel o pohledávce účtuje. Auditor zde tedy bude fungovat v roli jistého „gatekeepera“, standard přezkumu věřitelovy právní pozice, který je mu zákonem uložen, však není příliš náročný. Novela zde zjevně chce odfiltrovat mimobilanční pohledávky a pravděpodobně také snížit riziko, že ke zdůvodnění insolvenčního návrhu budou věřitelem vědomě použity pohledávky smyšlené. Ostatní okolnosti potřebné pro to, aby věřitelský insolvenční návrh uspěl, bude muset věřitel i nadále osvědčit sám.

Diskreční opatření zahrnují vedle pravomoci soudu udělit neúspěšnému navrhovateli postupem podle změněného § 128a odst. 3 IZ pokutu až do nově stanovené maximální výše 500 tisíc Kč a především zavedení zcela nové procesní fáze, tzv. předběžného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu insolvenčním soudem.

Jak plyne z nového § 100a IZ, insolvenční soudce se po přidělení každé nové věci zahájené na návrh věřitele musí v první řadě vždy neprodleně zabývat otázkou důvodnosti návrhu ve smyslu § 128a IZ. Neshledá-li návrh zjevně bezdůvodným ve smyslu § 128a IZ, učiní do spisu poznámku o tomto závěru (§ 100a odst. 5 IZ) a insolvenční řízení bude pokračovat jako před 1. červencem 2017, tzn. že návrh bude zveřejněn v insolvenčním rejstříku. Tím bude spuštěno automatické moratorium ve smyslu § 109 IZ i omezení dlužníkovy dispozičního oprávnění ve smyslu § 111 a násl. Bude-li však insolvenční soudce mít důvodné pochybnosti o důvodnosti věřitelského insolvenčního návrhu, návrh v insolvenčním rejstříku nezveřejní (§ 100a odst. 1 až 4 IZ) a bude mít lhůtu sedm dní na to, aby případně rozhodl o jeho odmítnutí podle § 128a IZ. Nevydá-li insolvenční soudce v této lhůtě rozhodnutí o odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost podle § 128a IZ, zveřejní návrh v insolvenčním rejstříku po jejím uplynutí. Odmítne-li však insolvenční soudce věřitelský návrh jako zjevně bezdůvodný, nebude tento návrh v insolvenčním rejstříku vůbec zveřejněn a objeví se v něm pouze v případě, že by navrhovatel uspěl v řízení o odvolání proti odmítnutí jeho návrhu, tedy potenciálně až po mnoha měsících po jeho podání. Celý proces posuzování důvodnosti návrhu a případného odvolání proti prvoinstančnímu rozhodnutí o něm tedy bude veden jakousi neveřejnou, „kabinetní“ cestou. Především však po celou dobu jeho trvání nebudou spuštěny ochranné

¹² Tento závěr bude platit tehdy, pokud nové ustanovení § 3 odst. 3 IZ budou insolvenční soudy vykládat v tom smyslu, že jeho přijetím byla pro všechny praktické účely překonána výše citovaná judikatura Nejvyššího soudu, která umožňovala dlužníkům čelit domněnkám platební neschopnosti podle § 3 odst. 2 IZ argumentací ohledně údajné hodnoty jiného než velmi likvidního majetku. Za takový výklad bych se každopádně přimlouval.

účinky automatického moratoria dle § 109 IZ ani § 111 a násl. IZ. Zda bude možno alespoň některých z těchto účinků dosáhnout specifickým předběžným opatřením podle § 82 IZ nebo rozhodnutím soudu podle § 111 IZ, je otázkou, na jejíž odpověď bude nutno vyčkat. Lze však pochybovat o tom, že insolvenční soudce, který odmítl věřitelův insolvenční návrh proto, že jej považoval za zjevně bezdůvodný, bude k jiným procesním návrhům takového věřitele vstřícný.

Další změny

Novela přinesla do práva korporálních insolvencí celou řadu dalších změn, včetně změn v soudní příslušnosti, změn ve výkonu hlasovacích práv, v předepsané formě podání činěných v insolvenčním řízení, v procesním postavení věřitelů, kteří nabyli pohledávky postoupením, v zajištění podmíněných a budoucích pohledávek nebo v regulaci insolvenčních správců a dohledu nad nimi. Většina z těchto změn se však nijak přímo netýká auditorské praxe, proto jsem se jimi v tomto stručném textu nezabýval.

Tomáš Richter

JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D. působí jako *Of Counsel* v pražské kanceláři *Clifford Chance, LLP* a vyučuje na *Institutu ekonomických studií* *Fakulty sociálních věd UK v Praze*. *Procesu tvorby insolvenčního zákona se účastnil jako poradce místopředsedy vlády pro ekonomiku*. *Po celou dobu její existence byl členem stálé expertní pracovní skupiny Ministerstva spravedlnosti S 22 pro insolvenční právo*. *Od jejího vzniku do roku 2015 předsedal zkušební komisi Ministerstva spravedlnosti pro zvláštní zkoušky insolvenčních správců*. *Od roku 2012 do roku 2016 byl členem Komise pro hodnocení dopadů regulace (RIA)*. *V roce 2012 byl členem skupiny privátních expertů, s nimiž Evropská komise konzultovala revizi Evropského insolvenčního nařízení 1346/2000, jež vyústila v jeho přepracování publikované jako nařízení 2015/848/EU*. *V roce 2016 byl členem skupiny privátních expertů, s nimiž Evropská komise konzultovala možnost přijetí legislativního instrumentu, harmonizujícího minimální standardy preventivních restructuralizačních opatření a některých aspektů insolvenčního práva*.

Hugo a Sally se baví o materialitě

1. Výběr základny

Ahoj Sally. Dokumentuji ve spisu materialitu. Myslím, že stačí napsat, kolik to je. Nemusím složitě vysvětlovat, z čeho jsem materialitu vypočítal.

Ahoj Hugo. Materialita je kritické rozhodnutí. Jak obhájíš její smysluplnost, když neuvedeš, podle čeho jsi ji stanovil?

Myslel jsem, že u obchodních společností je nejlepší počítat materialitu vždycky z výnosů anebo zisku.

Tak si představ realitního developera. Jeho činností je výstavba obchodního centra s cílem následného prodeje centra, resp. celé společnosti. Centrum je z 80 % rozestavěné. Z čeho budeš počítat materialitu? Z výnosů a zisku? Tahle firma zatím nic z toho prakticky nemá.

Hm, tak asi z majetku, když to je o realitách.

To vypadá rozumně. Ale pozor, firma je z 90 % financovaná externě, vlastní kapitál je jen 10 % rozvahy. Odvodit materialitu jen z aktiv bez přihlednutí k vlastnímu kapitálu může být zavádějící.

A to můžu počítat materialitu ze dvou základen?

Ano, můžeš. Základny jsou jen pomůcka. Ale nakonec musíš stanovit jedinou částku materiality, která bude smysluplná vůči (oběma) použitým základnám. A hlavně musíš zdokumentovat, jak jsi uvažoval. Koneckonců materialita se nevypočítává, ale stanovuje.

Vyhláška o platební neschopnosti podnikatele

Dne 30. června 2017 byla vyhlášena ve Sbírce zákonů vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele, dále jen „vyhláška“), která nabývá účinnosti spolu s novelou zákona č. 162/2008 Sb., o řešení úpadku (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“), dnem 1. července 2017.

Ustanovení § 3 odst. 3 InsZ, ke kterému byla vyhláška vypracována, bylo do návrhu novely InsZ doplněno v rámci schvalovacího procesu v Poslanecké sněmovně, a neprošlo tedy připomínkovým řízením. Tento odstavec upravuje možnost dlužníka, který je podnikatelem a vede účetnictví, předložit insolvenčnímu soudu jako jeden z důkazních prostředků své obrany proti vyhlášení úpadku tzv. výkazy likvidity (výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity) prokazující, že je schopen plnit své peněžité závazky. Z výkazů likvidity rovněž vyplývá existence či neexistence tzv. mezery krytí, která je stanovena jako rozdíl mezi výší splatných peněžitých závazků dlužníka a výší jeho disponibilních prostředků. Pokud mezera krytí vyplývající z výkazu stavu likvidity činí méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků, anebo pokud výhled vývoje stavu likvidity osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje stavu likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků, má se za to, že dlužník není v úpadku.

Výkazy likvidity předkládá insolvenčnímu soudu dlužník, ale podle ustanovení § 3 odst. 3 InsZ je požadováno, aby byly sestaveny statutárním auditorem, znalcem nebo osobou, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvenční a restrukturalizací a splňuje požadavky stanovené vyhláškou.

Požadavky stanovené vyhláškou pro jednotlivé zpracovatele jsou následující:

- a) statutární auditor nebo auditorská společnost, jsou-li oprávněni provádět auditorskou činnost podle zákona upravujícího činnost auditorů,
- b) znalec zapsaný do seznamu znalců vedeného Ministerstvem spravedlnosti podle zákona upravujícího činnost znalců s oprávněním pro obor Ekonomika, odvětví Účetní evidence nebo znalecký ústav zapsaný do seznamu znaleckých ústavů vedeného Ministerstvem spravedlnosti podle zákona upravujícího činnost znalců s oprávněním k výkonu znalecké činnosti pro obor Ekonomika, nebo
- c) osoba, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvenční a restrukturalizací, a výkaz stavu likvidity nebo výhled vývoje likvidity zpracovává prostřednictvím osob podle písmena a) nebo b).

Ustanovení § 3 odst. 6 InsZ dále stanoví, že obsah, rozsah a způsob sestavování výkazů likvidity

a uspořádání, označování a obsahové vymezení jednotlivých položek majetku, závazků, nákladů, výnosů, příjmů a výdajů ve výkazech likvidity, délku období, na které se sestavuje výhled vývoje likvidity, stanoví vyhláška.

Výkazy likvidity, mají-li být využity jako důkazní prostředek, musí být insolvenčnímu soudu předloženy nejpozději do 14 dnů od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku podle ustanovení § 131 odst. 2 InsZ.

Výkaz stavu likvidity

Výkaz stavu likvidity se sestavuje k poslednímu dni kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení dlužníka (datum posouzení likvidity), pokud insolvenčním soudem nebylo určeno jiné datum v souladu s ustanovením § 6 odst. 2 a 3 vyhlášky.

Veškeré a úplné údaje a podklady pro sestavení výkazu stavu likvidity musí být poskytnuty dlužníkem, jedná se zejména o účetní knihy, účetní doklady a záznamy dlužníka a písemnosti vztahující se k jeho podnikání. Výchozím zdrojem finančních informací pro sestavení výkazu stavu likvidity je mezitímní účetní závěrka k datu posouzení likvidity, která nepodléhá povinnému ověření auditorem. Zpracovatel se od těchto údajů může odchýlit, pokud tuto odchylku popíše a zdůvodní v komentáři k výkazu stavu likvidity.

Struktura výkazu stavu likvidity je stanovena v příloze č. 1 vyhlášky (viz další strana). K výkazu stavu likvidity se připojuje komentář zpracovatele, který musí obsahovat informace požadované vyhláškou.

Vyhláška v ustanoveních § 8 až § 12 stanoví požadavky a způsob zahrnutí položek majetku a závazků do výkazu stavu likvidity:

a) strana majetku

Na stranu majetku zahrne zpracovatel podle ustanovení § 8 odst. 1 až 3 vyhlášky pouze krátkodobý finanční majetek v položkách podle § 12 a 12a vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále jen „vyhláška č. 500/2002 Sb.“):

- C.IV.1 Peněžní prostředky v pokladně – zpracovatel ověřuje fyzickou existenci peněžních prostředků a postup popíše v komentáři,
- C.IV.2 Peněžní prostředky na účtech – z prostředků na vázaných účtech, notářských či soudních úschovkách zahrnuje zpracovatel pouze ty, kterým odpovídají závazky zahrnuté na stranu závazků výkazu stavu majetku,

- C.III.2 Ostatní krátkodobý finanční majetek – zpracovatel zahrnuje pouze cenné papíry nebo zaknihované cenné papíry a podíly, které byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu v členských státech Evropské unie nebo v zemích, které jsou členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, a to pouze ve výši jejich reálné hodnoty. Seznam takových cenných papírů nebo zaknihovaných cenných papírů zpracovatel uvede v komentáři.

Na základě posouzení zpracovatele lze na straně majetku podle ustanovení § 8 odst. 4 a 5 vyhlášky zahrnout také:

- nevyčerpané kontokorentní úvěry nebo obdobné úvěry poskytnuté bankami, pokud jsou dodržovány dlužníkem jejich podmínky a nebyly bankou vypovězeny – zpracovatel ověřuje zejména dodržování podmínek úvěru dlužníkem a výši nevyčerpaných prostředků, podrobnosti popíše v komentáři,
- přehled veškerých ostatních aktiv dlužníka, považuje-li to s ohledem na povahu podnikání dlužníka za vhodné.

Zpracovatel také může zjistit, že neexistuje mezera krytí, pokud mu dlužník předloží listiny opravňující jej čerpat finanční prostředky dostačující na úhradu všech dluhů zařazených na stranu závazků výkazu stavu likvidity na základě závazku finanční instituce. Zpracovatel je podle ustanovení § 12 vyhlášky povinen posoudit bonitu takové finanční instituce a souvisejících okolností a je také povinen učinit závěr, zda dodatečné prostředky dostupné podle předložených listin umožňují dlužníkovi bez jakýchkoliv omezení splnit veškeré závazky zařazené na stranu závazků výkazu stavu likvidity ke dni vypracování výkazu stavu likvidity. Zpracovatel v komentáři uvede způsob, jakým rozhodne skutečnosti prověřil, označení příslušné finanční instituce, celkovou výši úvěrového rámce a výši jeho nevyčerpané části.

b) strana závazků

Na stranu závazků zpracovatel zahrnuje podle ustanovení § 9 vyhlášky veškeré peněžité dluhy dlužníka splatné k datu posouzení likvidity, zejména dluhy vykázané pod položkou C.II. Krátkodobé závazky podle § 18 a přílohy č. 1 vyhlášky č. 500/2002 Sb.

VÝKAZ STAVU LIKVIDITY KE DNI:

STRANA MAJETKU		Brutto podle účetnictví dlužníka	Korekce zpracovatele	Netto
C.III.	Krátkodobý finanční majetek			
C.III.2.	Ostatní krátkodobý finanční majetek			
C.IV.	Peněžní prostředky			
C.IV.1	Peněžní prostředky v pokladně			
C.IV.2.	Peněžní prostředky na účtech			
	Nevyčerpané kontokorentní a obdobné úvěry			
SOUČET POLOŽEK STRANY MAJETKU				
STRANA ZÁVAZKŮ		Celkem	Z toho splatné	Vážený průměr doby po splatnosti
C.II.	Krátkodobé závazky			
C.II.1.	Vydané dluhopisy			
C.II.2.	Závazky k úvěrovým institucím			
C.II.3.	Krátkodobé přijaté zálohy			
C.II.4.	Závazky z obchodních vztahů			
C.II.5.	Krátkodobé směnky k úhradě			
C.II.6.	Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba			
C.II.7.	Závazky - podstatný vliv			
C.II.8.	Závazky - ostatní			
C.II.8.1.	Závazky ke společníkům			
C.II.8.2.	Krátkodobé finanční výpomoci			
C.II.8.3.	Závazky k zaměstnancům			
C.II.8.4.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění			
C.II.8.5.	Stát - daňové závazky a dotace			
C.II.8.7.	Jiné závazky			
SOUČET POLOŽEK STRANY ZÁVAZKŮ				
MEZERA KRYTÍ				
Mezera krytí splatných peněžitých závazků v Kč				
Mezera krytí splatných peněžitých závazků v %				

Dluhy, u nichž k datu posouzení nenastala splatnost (což může být i většina dluhů), se do výkazu neuvádějí.

Následující položky krátkodobých závazků zpracovatel na stranu závazků nezahrne:

- C.II.2. Závazky k úvěrovým institucím – pokud jsou dodržovány jejich podmínky a nejsou vypovězeny, zpracovatel ověří a ověření těchto skutečností popíše v komentáři,
- C.II.8.6. Dohadné účty pasivní – pokud nepředstavují splatné a vymahatelné dluhy.

Za splatné nepovažuje zpracovatel dluhy, u kterých věřitelé přistoupili na odklad jejich splatnosti. Odklad splatnosti je třeba věrohodně prokázat způsobem, který je v souladu s příslušnou smluvní dokumentací. Počet, celkovou výši a druh takových dluhů, včetně základních parametrů sjednaného odkladu splatnosti, je zpracovatel povinen popsat v komentáři.

Zpracovatel ověří, zda jsou pod položkami uvedenými v ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky správně vykázány veškeré splatné dluhy dlužníka, a to zejména kontrolou ostatních položek strany závazků rozvahy. Je povinen také přihlídnout k pohledávkám přihlášeným a uplatněným v insolvenčním řízení dlužníka.

Na straně závazků výkazu stavu likvidity uvádí zpracovatel také vážený průměr dob po splatnosti u jednotlivých položek stanovený podle výše jednotlivých dluhů v dané položce. Počet dní po splatnosti u jednotlivých položek může být nahrazen kategorizací podle účetnictví dlužníka.

Zpracovatel uvede na straně závazků výkazu stavu likvidity také přehled veškerých dluhů dlužníka včetně nesplatných, pokud to s ohledem na povahu podnikání dlužníka nepovažuje za nevhodné. Důvody, pro které považuje uvedení všech závazků za nevhodné, je povinen vysvětlit v komentáři.

Splatné závazky vůči osobám, s nimiž dlužník tvoří koncern, zahrnuje zpracovatel na stranu závazků výkazu stavu likvidity. To neplatí, prohlásí-li věřitel takové pohledávky písemně, že souhlasí s odkladem splatnosti o dobu delší než 12 týdnů od data posouzení likvidity nebo o dobu delší než 16 týdnů od odlišného data posouzení likvidity.

Závazky odpovídající podřízeným pohledávkám podle § 172 odst. 2 InsZ. zpracovatel na stranu závazků výkazu stavu likvidity zahrnuje, pokud jsou podřízené pouze některým závazkům dlužníka. Závazky podřízené všem ostatním závazkům dlužníka zpracovatel

na stranu závazků nezahrne. Seznam podřízených závazků uvede zpracovatel v komentáři.

Ze strany závazků výkazu stavu likvidity může zpracovatel vyloučit pohledávky věřitelů, vůči kterým má dlužník k započtení způsobilé pohledávky, pokud zde není důvod, který by bránil dlužníkovi v provedení započtení. Splnění zákonných či smluvních podmínek započtení zpracovatel prověří a své zjištění je povinen popsat v komentáři.

Ze strany závazků výkazu stavu likvidity může zpracovatel také vyloučit pohledávky věřitelů, které jsou sporné, pokud dlužník existenci takových pohledávek věrohodně popírá, a to zejména u pohledávky, která se dovolává faktury vystavené bez doloženého plnění věřitele či jednání dlužníka. Skutečnosti, na jejichž základě dlužník pohledávky popírá, je zpracovatel povinen prověřit. Zpracovatel v komentáři uvede informace o výši a důvodu takových pohledávek, důvody jejich popření ze strany dlužníka a také případný dopad zohlednění těchto pohledávek na mezeru krytí stanovenou ve výkazu stavu likvidity.

Postup zpracovatele při sestavování výkazu stavu likvidity je stanoven v ustanovení § 13 vyhlášky. Některé dodatečné požadavky na prověření zahrnovaných informací ze strany zpracovatele jsou také upraveny v § 8 až 12 vyhlášky (viz předchozí text).

Výhled vývoje likvidity

Výhled vývoje likvidity představuje krátkodobý plán vývoje oběžných aktiv, krátkodobých závazků a vývoje peněžních toků dlužníka. Předkládá se insolvenčnímu soudu v případě, kdy z výkazu stavu likvidity vyplývá mezeru krytí větší než jedna desetina výše splatných peněžitých závazků dlužníka. A to jako podklad dokládající schopnost dlužníka tuto mezeru krytí uzavřít ve lhůtě, kterou vyhláška označuje jako období posouzení likvidity.

Výhled vývoje likvidity se sestavuje na období posouzení likvidity, které činí osm, resp. dvanáct, týdnů od data posouzení likvidity, a předkládá se ve formě týdenního přehledu.

Vyhláška v § 15 odst. 3 stanoví, že ve výjimečných případech lze období pro posouzení likvidity na žádost dlužníka prodloužit o další čtyři týdny za podmínky, že:

- a) dlužník doloží, že nemůže splnit své splatné závazky v neprodlouženém období z důvodu prodloužení třetí osoby se splněním jejího závazku vůči dlužníkovi a že o bonitě této třetí osoby ani o existenci jejího závazku vůči dlužníkovi nejsou pochybnosti,
- b) dlužník doloží, že obdobné prodloužení třetích osob je v příslušném odvětví obvyklé a že důvodem prodloužení není porušení povinností dlužníka, a
- c) zpracovatel nemá žádné pochybnosti o schopnosti dlužníka uzavřít mezeru krytí v prodlouženém období posouzení likvidity.

Zpracovatel je pak v komentáři povinen prohlásit, že má za to, že podmínky pro takový postup byly splněny, a vysvětlit, jak jejich splnění ověřil.

Strukturou je výhled vývoje likvidity složen ze tří výkazů (viz str. 18 a 19): přehledu předpokládaných nákladů a výnosů dlužníka, přehledu předpokládaných příjmů a výdajů dlužníka a přehledu předpokládaného vývoje vybraných položek rozvahy dlužníka včetně odhadovaného výkazu stavu likvidity k poslednímu dni období posouzení likvidity. K výhledu vývoje likvidity se připojuje komentář zpracovatele, který musí obsahovat informace požadované vyhláškou. Úplnou strukturu a označování položek výhledu vývoje likvidity lze najít v e-příloze tohoto čísla časopisu Auditor, kde je celá vyhláška o platební neschopnosti podnikatele.

Veškeré a úplné údaje a podklady pro sestavení výhledu vývoje likvidity musí být poskytnuty dlužníkem, jedná se zejména o účetní knihy, účetní doklady a záznamy dlužníka a písemnosti vztahující se k jeho podnikání. Výchozím zdrojem finančních informací pro počáteční stavy výhledu vývoje likvidity je mezitímní účetní závěrka k datu posouzení likvidity, která nepodléhá povinnému ověření auditorem. Zpracovatel se od těchto údajů může odchýlit, pokud tuto odchylku popíše a zdůvodní v komentáři k výhledu vývoje likvidity.

Dalšími zdroji, ze kterých zpracovatel při sestavování výhledu vývoje likvidity vychází, jsou:

- a) očekávané doby inkasa pohledávek dlužníka existujících k datu posouzení likvidity, přičemž zpracovatel prověří zejména dobytost pohledávek, které jsou k datu posouzení po splatnosti,
- b) očekávané výnosy podložené reálnými zakázkami,
- c) očekávané splatnosti pohledávek z těchto zakázek,
- d) očekávané náklady a platby závazků odpovídajících těmto nákladům, včetně dob splatnosti jednotlivých závazků, pokud nejsou sjednány doby splatnosti závazků, je zpracovatel povinen použít lhůtu splatnosti 15 dnů, pokud nevyplývá ze zvyklostí či dokumentace vztahující se k podnikání dlužníka jiná lhůta splatnosti, a
- e) možnosti financování z cizích zdrojů a využití alternativních forem financování, zejména factoringu.

V komentáři zpracovatel podrobně popisuje vývoj těchto položek spolu s uvedením informačních zdrojů, ze kterých vycházel. Ve vztahu ke sporným pohledávkám postupuje zpracovatel obdobně jako při sestavování výkazu stavu likvidity (§ 11 odst. 2 vyhlášky).

Zpracovatel může, odpovídá-li to povaze podnikání dlužníka, do výhledu vývoje likvidity zahrnout také následující položky, za předpokladu, že je v komentáři jednotlivě popíše a uvede skutečnosti, na jejichž základě dospěl k rozhodnutí o jejich zařazení do výhledu vývoje likvidity:

- a) očekávané výnosy nepodložené zakázkami, smlouvami či objednávkami, pokud lze takové výnosy rozumně předpokládat na základě analýzy vývoje dlužníkovy podnikání a vývoje odvětví, v němž podniká, v 5 letech předcházejících datum posouzení likvidity a pokud lze tyto výnosy připsat jednotlivým zákazníkům dlužníka,

- b) jiné výnosy než výnosy uvedené v písmenu a), pokud zpracovatel ověří, že dosažení takových výnosů je vysoce pravděpodobné.

Nedoložené nebo pochybné výnosy či příjmy a výnosy z prodeje dlouhodobého majetku zpracovatel do výhledu vývoje likvidity nezahrnuje.

Při sestavování výhledu vývoje likvidity zpracovatel je povinen přihlídnout k případnému výhledu vývoje likvidity téhož dlužníka zveřejněnému v insolvenčním rejstříku v posledních třech letech před datem posouzení likvidity.

Vyhláška také stanoví požadavek, aby sestavený výhled vývoje likvidity by věrohodný, což znamená, že musí být postaven na reálných předpokladech v jednotlivých zahrnovaných položkách.

Předpoklady lze považovat za reálné, zejména jestliže:

- a) očekávané prodeje a tržby vycházejí z již uzavřených smluv nebo smluv, jejichž uzavření se jeví jako vysoce pravděpodobné,
- b) očekávané náklady na produkci vycházejí z podložených a odůvodněných kalkulací,
- c) očekávané inkaso stávajících pohledávek není ohroženo platební neschopností nebo odepřením plnění ze strany dlužníkůvých odběratelů a
- d) doba splatnosti závazků činí 15 dnů, nebo jestliže je delší doba splatnosti závazků podložena písemnou smlouvou.

Zpracovatel je povinen ověřit správnost záznamů v položkách C.I. Zásoby a C.II. Pohledávky vykazovaných dlužníkem k datu posouzení likvidity a v komentáři popíše, jak ověřil existenci vykazovaných stavů zásob a pohledávek. Jsou-li v položce C.II. Pohledávky vykazovány také pohledávky za spřízněnými osobami je zpracovatel povinen takové pohledávky v komentáři popsat a vysvětlit, zda tyto pohledávky považuje za dobyté a na základě jakých skutečností.

Sestavuje-li zpracovatel u dlužníka, který je členem koncernu, výhled vývoje likvidity i pro další členy koncernu, je povinen uvést tuto skutečnost v komentáři. Nejde-li o konsolidovaný výhled vývoje likvidity pro všechny členy koncernu, je zpracovatel povinen popsat v komentáři, jakým způsobem je zajištěn soulad sestavovaného výhledu vývoje likvidity s výhledy vývoje likvidity ostatních členů koncernu.

Pokud zpracovatel nesestavuje výhled vývoje likvidity také pro ostatní členy koncernu, jehož členem je dlužník, je povinen popsat v komentáři stručně rozsah propojení podnikání dlužníka s podnikáním ostatních členů koncernu a předpoklady týkající se další existence tohoto propojení, z nichž při zpracování výhledu vývoje likvidity vycházel.

Postup zpracovatele při sestavení výhledu vývoje likvidity je stanoven v § 19 vyhlášky, některé další požadavky na prověření zahrnovaných informací ze strany zpracovatele jsou také upraveny v § 16 až 18 vyhlášky.

VÝHLED VÝVOJE LIKVIDITY:

A. NÁKLADY A VÝNOSY		Týdenní plán na období posouzení likvidity
I.	Tržby z prodeje výrobků a služeb	
II.	Tržby za prodej zboží	
A.	Výkonová spotřeba	
B.	Změna stavu zásob vlastní činnosti	
C.	Aktivace	
D.	Osobní náklady	
E.	Úpravy hodnot v provozní oblasti	
III.	Ostatní provozní výnosy	
F.	Ostatní provozní náklady	
*.A	Provozní výsledek hospodaření	
IV.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku - podíly	
G.	Náklady vynaložené na prodané podíly	
V.	Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku	
H.	Náklady související s ostatním dlouhodobým finančním majetkem	
VI.	Výnosové úroky a prodané výnosy	
I.	Úpravy hodnot a rezervy ve finanční oblasti	
J.	Nákladové úroky a podobné náklady	
VII.	Ostatní finanční výnosy	
K.	Ostatní finanční náklady	
*.B	Finanční výsledek hospodaření	
*.C	Výsledek hospodaření před zdaněním (= *.A + *.B)	
L.	Daň z příjmů	
*.D	Výsledek hospodaření po zdanění (= *.C - L.)	
M.	Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům	
*.E	Výsledek hospodaření za účetní období (= *.D - M.)	
*.F	Čistý obrat za účetní období (= I.+II.+III.+IV.+V.+VI.+VII.)	

B. PŘÍJMY A VÝDAJE		Týdenní plán na období posouzení likvidity
A.1.	Inkaso pohledávek celkem	
A.1.1.	Inkaso pohledávek za prodané zboží	
A.1.2.	Inkaso pohledávek za výroby a služby	
A.1.3.	Inkaso pohledávek za ostatní provozní výnosy	
A.2.	Platby závazků celkem	
A.2.1	Platba závazků za nakoupené zboží	
A.2.2	Platba závazků na zakoupený materiál	
A.2.3	Platba závazků za energie	
A.2.4	Platba závazků za ostatní dodávky	
A.2.5	Platba závazků za služby	
A.2.6	Platba závazků za ostatní provozní náklady	
A.	Saldo obchodních pohledávek a závazků (= A.1. - A.2.)	
B.1.	Platba osobních nákladů	
B.2.	Platba daní a poplatků	
*.A	SALDO BĚŽNÝCH PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ (= A. - B.1. - B.2.)	
C.	Platba DPH (-) / Inkaso nadměrného odpočtu (+)	
*.B	PENĚŽNÍ TOK Z BĚŽNÉ PROVOZNÍ ČINNOSTI (= *.A +/- C.)	
D.1.	Zvýšení ostatních pohledávek	
D.2.	Snížení ostatních pohledávek	
D.3.	Zvýšení ostatních závazků	
D.4.	Snížení ostatních závazků	
D.	Saldo ostatních pohledávek a závazků	
E.1.	Přijetí záloh	
E.2.	Poskytnutí záloh	
E.3.	Vyúčtování záloh přijatých	
E.4.	Vyúčtování záloh poskytnutých	
E.	Saldo záloh	
F.1.	Příjmy příštích období	
F.2.	Příjmy výnosů příštích období	
F.3.	Výdaje příštích období	
F.4.	Výdaje nákladů příštích období	
F.	Saldo časového rozlišení	
*.C	CELKOVÝ PROVOZNÍ PENĚŽNÍ TOK (= *.B + D. + E. + F.)	

G.1.	Inkaso pohledávek za prodej majetku a materiálu	
G.2.	Platba závazků na nakoupený DM	
G.3.	Příjmy z prodeje finančních investic	
G.4.	Výdaje na finanční investice	
G.	Peněžní tok z pořízení a prodeje majetku	
H.1.	Čerpání úvěrů	
H.2.	Splacení úvěrů	
H.3.	Platba úroků (nákladové úroky)	
H.4.	Inkaso úroků (výnosové úroky)	
H.5.	Finanční náklady	
H.	Peněžní tok z financování	
I.1.	Příjmy z dlouhodobého finančního majetku	
I.2.	Příjmy z krátkodobého finančního majetku	
I.	Příjmy z finančního majetku	
*.D	PENĚŽNÍ TOK (= *.C + G. + H. + I.)	
α	Stav hotovosti za poslední období	
*.E	STAV HOTOVOSTI Z ČINNOSTI PODNIKU (= *.D + α)	
J.1.	Dodatečné krizové úvěrové financování třetích stran	
J.2.	Úvěry a půjčky společníků	
J.3.	Nové vklady společníků	
J.	Stabilizační opatření	
*.F	STAV HOTOVOSTI (= *.E + J.)	

C. VYBRANÉ POLOŽKY ROZVAHY	Počáteční stav	Týdenní plán na období posouzení likvidity
AKTIVA		
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	
B.	Dlouhodobý majetek	
C.	Oběžná aktiva	
C.I.	Zásoby	
C.II.	Pohledávky	
C.II.1.	Dlouhodobé pohledávky	
C.II.2.	Krátkodobé pohledávky	
C.III.	Krátkodobý finanční majetek	
C.IV.	Peněžní prostředky	
C.IV.1.	Peněžní prostředky v pokladně	
C.IV.2.	Peněžní prostředky na účtech	
D.	Časové rozlišení	
PASIVA		
B.	Rezervy	
C.	Závazky	
C.I.	Dlouhodobé závazky	
C.II.	Krátkodobé závazky	
C.II.1.	Vydané dluhopisy	
C.II.2.	Závazky k úvěrovým institucím	
C.II.3.	Krátkodobé přijaté zálohy	
C.II.4.	Závazky z obchodních vztahů	
C.II.5.	Krátkodobé směnky k úhradě	
C.II.6.	Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba	
C.II.7.	Závazky - podstatný vliv	
C.II.8.	Závazky - ostatní	
C.II.8.1.	Závazky ke společníkům	
C.II.8.2.	Krátkodobé finanční výpomoci	
C.II.8.3.	Závazky k zaměstnancům	
C.II.8.4.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	
C.II.8.5.	Stát - daňové závazky a dotace	
C.II.8.6.	Dohadné účty pasivní	
C.II.8.7.	Jiné závazky	
D.	Časové rozlišení pasiv	

Postavení auditora jako zpracovatele výkazů likvidity

Podle ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 162/2008 Sb., o řešení úpadku (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, může být auditor jedním ze zákonem vymezených možných zpracovatelů výkazu likvidity a výkazu výhledu likvidity (dále společně jako „výkazy likvidity“). Postup zpracovatele pak upravuje vyhláška č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele (dále jen „vyhláška“).

Tento článek se zabývá riziky a okolnostmi spjatými se zpracováním výkazů likvidity auditory obecně. Závěrečná část se pak věnuje dodatečným specifikům, pokud by o zpracování výkazů likvidity byl požádán stávající auditor účetní jednotky nebo naopak jiný než stávající auditor.

Úvodem je třeba konstatovat, že tato zakázka může být mimořádně náročná a riziková. Chyba ve výkazech likvidity může způsobit škodu (poměrně jasně vyčíslitelnou) jak dlužníkovi, tak věřitelům. Je přitom v zásadě jisté, že jedna ze stran se bude cítit poškozena vždy, bez ohledu na to, jak dokonale budou výkazy likvidity zpracovány.

S ohledem na charakter (ověřování zdrojů a rozhodování o poměrně složitých právních otázkách) a objem provedených prací (viz dále) lze proto důvodně očekávat, že cena za takovou zakázku může být srovnatelná s auditem účetní závěrky, či může být dokonce vyšší. Zároveň však vznikají pochybnosti, zda taková cena bude uhrazena, a to s ohledem na právě zahájené insolvenční řízení a případně i vymezení trestného činu zvyhodňování věřitele.

V neposlední řadě je třeba se obávat „šibeniční“ lhůty k vypracování výkazů likvidity, která je v základu 14 dní. Uvážíme-li, že dlužník nejprve musí kontaktovat zpracovatele, ten se musí na základě nějakých informací rozhodnout o akceptaci zakázky, dále na ni musí vyhradit lidské zdroje, musí dojít k sestavení mezitímní účetní závěrky a k samotnému zpracování výkazů likvidity, jedná se fakticky o nadlidský úkol.

Charakter zakázky a odpovědnost zpracovatele

Charakter zakázky je komplikovaný. Auditor není v pozici ověřovatele výkazů likvidity, nýbrž jejich zpracovatelem. Jako takový je za výkazy likvidity primárně odpovědný (na rozdíl od auditu, kde za sestavení účetní závěrky primárně odpovídá statutární orgán účetní jednotky a této odpovědnosti není auditem proštěn).

Rozhodování o zahrnutí příslušných položek aktiv a dluhů, resp. výnosů a nákladů do výkazů likvidity bude zpravidla nesnadným úkolem, protože nejde o pouhé „přepsání“ vybraných údajů z účetnictví dlužníka.

Zpracovatel bude muset učinit zásadní rozhodnutí právního charakteru, a to např. ohledně „věrohodnosti popírání“ sporných závazků nebo ohledně práva dlužníka na jednostranný zápočet jeho dluhů a pohledávek (viz §11 vyhlášky).

Odpovědnost zpracovatele však sahá ještě dál, a to k odpovědnosti (či spoluodpovědnosti) za správnost a úplnost údajů, z nichž se při vyhotovení výkazů likvidity bude vycházet. Ačkoli z § 3 vyhlášky vyplývá povinnost dlužníka k plné součinnosti se zpracovatelem a k předání plných údajů a podkladů potřebných k sestavení výkazů likvidity, a tedy tím odpovědnost klienta za správnost a úplnost předaných podkladů, z vyhlášky jasně vyplývá i povinnost zpracovatele tuto správnost a úplnost „ověřit“ (např. § 9 odst. 4 vyhlášky) či „prověřit“ (§13 vyhlášky).

Charakter zakázky a profesní předpisy

V této zakázce se zpracovatel zavazuje za a pro klienta sestavit vyhláškou definované výkazy likvidity, přičemž se nejedná o prostou kompilaci údajů dodaných klientem. Jak již bylo uvedeno, vyhláškou je požadován zpracovatelův (auditorův) úsudek v oblasti zahrnutí či nezahrnutí položek aktiv a pasiv, resp. výnosů a nákladů do výkazů likvidity. Při zpracování výkazů tedy bude třeba přijmout řadu odborných rozhodnutí „za klienta“. Úsudky a rozhodnutí klienta při zpracování výkazů lze vzít v úvahu, nejsou však nijak rozhodující. Jak bylo řečeno, klient za zpracování výkazu nenese žádnou odpovědnost (vyjma odpovědnosti za zpřístupnění veškerých potřebných podkladů).

Nejedná se tedy o žádnou známou ověřovací zakázku, ani o související služby podle mezinárodních auditorských standardů, nýbrž o poradenství. Provádění zakázky tedy nebude představovat auditorskou činnost ve smyslu zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů. V této souvislosti je třeba zvážit, zda se na takovou činnost vůbec vztahuje profesní pojištění, které auditor uzavřel.

Akceptace zakázky a smlouva

Již uvedené argumenty nevylučují akceptaci zakázky na zpracování výkazů likvidity auditorem, jen ji činí neobvykle obtížnou.

Především je však třeba předeslat, že je v zásadě vyloučeno zpracování výkazů likvidity v hraničních případech, tj. v případech, kdy absence mezery krytí bude záviset na subjektivním úsudku (např. o spornosti závazku) nebo výsledná mezera krytí by se pohybovala na hraně splnění testu dostatečnosti disponibilních prostředků. V takovém případě je riziko s ohledem na čas zpracování, subjektivnost úsudků

a snadnou napadnutelnost výkazů likvidity jednoznačně neakceptovatelné.

Je v podstatě jisté, že v případě hraničních případů se v rámci insolvenčního řízení povede spor i o správnost, důvěryhodnost a nezaujatost výkazů likvidity. Proto, z důvodu ohrožení dobré pověsti auditora a auditorské profese, auditor takovou zakázku nemůže přijmout (viz Etický kodex, odst. 150.1 a 200.2.).

Auditor se ke zpracování výkazů likvidity může tedy zavázat jen v „jasných“ případech, tj. v případech, kdy je předem jasné, že klient se v platební neschopnosti zjevně nenachází. Stejně stanovisko zaznělo i na pracovních jednáních se zástupci Ministerstvem spravedlnosti. Očekává se tedy, že výkazů likvidity bude v zásadě využíváno jen u nesporné neexistence platební neschopnosti. Smyslem výkazů likvidity je tedy chránit zdravé a bezproblémové obchodní korporace před „šikanózními“ insolvenčními návrhy, nikoli rozhodovat o platební neschopnosti v hraničních a/nebo obtížných případech.

Je zřejmé, že zpracování výkazů likvidity pro obchodní korporaci, která je zjevně solventní, je spjata s odlišným rizikem než vyhotovení výkazů likvidity ve sporných případech. S tím souvisí i nižší reputační riziko, které auditorovi umožní zakázku přijmout. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že i v těchto případech se stále jedná o pracnou zakázku a auditor bude muset provést všechny postupy vyžadované vyhláškou (viz dále). Akceptace „jasně bezproblémového“ klienta tedy nemůže být v žádném případě automatická.

Za jasný případ neexistence platební neschopnosti nelze označit situace, kdy rozhodnutí o platební neschopnosti bude záležet na postupech, které budou vyžadovat značné úsudky ze strany zpracovatele, zejména např. ty, které předjímá § 11 vyhlášky. Obdobně nutnost využití nástrojů uvedených v § 10 a § 12 (případně i § 8 odst. 4) vyhlášky naznačuje, že se může jednat o hraniční, a tedy neakceptovatelný případ. Stejný závěr by měl být aplikován i v případě, kdy bude z důvodu existence mezery krytí vyžadováno sestavení výhledu vývoje likvidity, který je v podstatě celý postaven na odhadech a subjektivních úsudcích zpracovatele.

Akceptaci zakázky tedy musí předcházet předběžná analýza platební neschopnosti klienta a jeho mezery krytí. Auditor může akceptovat pouze takovou zakázku, u které už z těchto předběžných postupů bude zřejmé, že se klient v platební neschopnosti nenachází.

Protože vyhláška v § 3 spíše předjímá pasivní spolupráci dlužníka s ohledem na jeho povinnost zpřístupnit veškeré potřebné informace, je nutné, aby klient byl smluvně donucen k aktivnějšímu přístupu ohledně předkládání informací auditorovi. Ve smlouvě by se proto mělo objevit zejména následující:

- Povinnost klienta předat auditorovi všechny informace, o nichž se domnívá, že jsou relevantní pro zhotovení výkazů likvidity.

- Povinnosti klienta nic nezamlčet a umožnit přístup auditora ke všem informacím a osobám, které určí.
- Prohlášení klienta o správnosti a úplnosti předaných informací a uznání jeho odpovědnosti za správnost a úplnost předaných informací.
- Povinnost klienta podepsat prohlášení, že výše uvedené povinnosti vůči auditorovi splnil.
- Možnost odstoupení auditora od zakázky z důvodu nepředložení všech nezbytných podkladů nebo pochybnosti auditora o jejich věrohodnosti.

Při akceptaci zakázky a vyhotovení smlouvy musí být zvážen časový rámec pro předložení všech podkladů včetně možnosti prodloužení lhůty pro jejich předložení na základě rozhodnutí insolvenčního soudu a možností auditora tuto zakázku v tak krátké lhůtě zpracovat (včetně lhůty potřebné k vyhotovení mezitímní účetní závěrky). Auditor také musí vzít v úvahu dostupnost vlastních zdrojů.

K postupům auditora

Výchozím zdrojem finančních informací je mezitímní účetní závěrka sestavená k datu posouzení likvidity. České účetní předpisy neobsahují podrobná pravidla pro sestavení takové závěrky, proto se už samotné východisko pro zpracování výkazů likvidity může snadno stát předmětem sporu. Proto je více než vhodné postupovat při sestavení mezitímní účetní závěrky dle interpretace Národní účetní rady č. 31 – Mezitímní účetní výkaznictví.

Tato mezitímní závěrka nepodléhá povinnému ověření auditorem; vyhláška místo toho stanovuje (nebo naznačuje), jak by měly být „ověřeny“ jednotlivé položky výkazů likvidity. To se může v praxi ukázat jako velmi problematické a nemusí to být patrné z prvního seznámení s obsahem vyhlášky. Jde zejména o:

- uvádění přehledu veškerých ostatních aktiv dlužníka s ohledem na povahu jeho podnikání,
- prověřování úplnosti splatných a uvedení přehledu veškerých dluhů dlužníka,

Jaká insolvence, miláčku? Všechny moje závazky jsou kryty likvidními aktivy.

Kresba: Ivan Svoboda

- posouzení právní způsobilosti pohledávek a závazků dlužníka při jejich započtení,
- právní posouzení sporných pohledávek věřitelů v případě jejich popření ze strany dlužníka a posouzení dopadu těchto pohledávek na mezeru krytí,
- posuzování bonity finanční instituce poskytující dodatečně disponibilní prostředky,
- posouzení věrohodnosti zdrojových údajů pro sestavení výhledu vývoje likvidity,
- ověření existence vykazovaných zásob a pohledávek dlužníka a posouzení dobytosti či nedobytnosti pohledávek za spřízněnými stranami,
- posouzení vztahů dlužníka s ostatními členy koncernu, pokud existuje koncern, způsob zajištění souladu sestavovaného výhledu vývoje likvidity s výhledy vývoje likvidity ostatních členů koncernu, jsou-li takové výhledy vývoje likvidity sestavovány, a předpoklady týkající se existence takového propojení.

Zejména v případech, kdy se vyhláška zmiňuje o úplnosti údajů, čeká zpracovatele v podstatě komplexní ověření mezitímní účetní závěrky (např. úplnost dluhů lze těžko posoudit bez ujištění se o úplnosti ostatních částí účetní závěrky). Stejně tak může být nutné provést k datu sestavení mezitímní účetní závěrky inventarizaci. Jinými slovy, auditor může dojít k závěru, že se nevyhne ověření celé mezitímní účetní závěrky. To, společně s již pojmenovanými riziky, může tuto zakázku činit jak velmi drahou, tak ve vymezeném časovém prostoru dokonce nerealizovatelnou.

Sestavení výkazů likvidity stávajícím auditorem

Autoři vyhlášky předjímalí, že zpracovateli výkazů likvidity primárně budou stávající auditoři dlužníků. To má nepochybně řadu výhod, zejména pak poměrně podrobnou znalost klienta. Auditor se tak bude moci snadněji rozhodnout, zda zakázku přijme. Lze předpokládat větší důvěryhodnost výkazů likvidity (výkazy bude sestavovat někdo dobře obeznámený s činností klienta). Stávající auditor také bude mít větší šanci výkazy likvidity zpracovat v daném časovém rámci, protože dokáže uspořít čas u postupů zaměřených na seznámení se s klientem (na druhou stranu, stávající auditor také nemusí mít čas a kapacitu se „na požádání“ začít věnovat zpracování výkazů likvidity).

Situace nicméně není tak jednoduchá. V případě, že o zpracování výkazů likvidity bude požádán auditor běžně ověřující účetní závěrku dlužníka, vzniká závažný etický problém s ohrožením nezávislosti. Nejen že vzniká hrozba kontroly po sobě samém, ale také vzniká hrozba protekčního vztahu, která spočívá v tom, že auditor vyhotovuje pro klienta důkazní materiál k jeho obraně v soudním řízení (viz Etický kodex, odst. 100.12, 200.6 a 290.202 a násl.).

Zároveň jde o typ řízení, které má dramatický dopad na účetní závěrku, protože je logicky spjato s předpokladem trvání podniku (going concern). Auditor se poměrně lehce může dostat

do situace, ve které nejprve ve výkazech likvidity potvrdí dlužníkovi dostatečné krytí splatných dluhů disponibilními prostředky, přičemž následně s ohledem na probíhající insolvenční řízení bude pravděpodobně nucen vyjádřit se k významné nejistotě ohledně trvání podniku ve zprávě auditora. Auditor se tak ocitne v obtížné situaci, kdy se mu takové vyjádření bude psát do zprávy velmi těžko (s ohledem na „pozitivní“ vyznění výkazů likvidity), a to i s přihlédnutím na tlak od klienta, který tento zcela legitimní postup může vnímat jako změnu názoru auditora, a také na možné zneužití (resp. nesprávné použití) takového vyjádření ve zprávě auditora věřiteli v insolvenčním řízení.

Odst. 290.203 Etického kodexu sice naznačuje, že i v případě vyhotovení důkazních materiálů pro klienta mohou existovat zabezpečovací prvky, které zajistí dostatečnou nezávislost auditora, na druhou stranu je však třeba upozornit, že s ohledem na charakter tohoto soudního řízení (insolvence) a jeho dopad na zprávu auditora to je velmi obtížné.

Pokud se přesto auditor rozhodne zakázku přijmout, bude muset přijmout řadu silných zabezpečovacích prvků, mezi něž patří například následující:

- Tým a odpovědné osoby u auditu a zpracování výkazů likvidity se budou lišit.
- Klient bude jasně upozorněn na možnost, že zpráva auditora může (a pravděpodobně, pokud to je relevantní, i bude) reagovat na existující nejistotu ohledně trvání podniku, a to i v případě, že podle zhotovených výkazů likvidity klient nebude v platební neschopnosti.
- Audit účetní závěrky bude podléhat kontrole kvality podle ISQC 1 odst. 35 (b) (tj. osoba nezávislá na provedení auditu potvrdí závěry auditního týmu ještě před vydáním zprávy auditora).
- Auditor zajistí, že za zpracování výkazů likvidity bude zaplacen dle dohody, což může vyústit i v požadavek zaplacení za zakázku předem či zaplacení výrazné zálohy.

Ve smlouvě o zpracování výkazů likvidity tedy musí být nezbytně uvedeno jasné upozornění, že vyhodnocení předpokladu nepřetržitého trvání podniku v rámci auditu účetní závěrky se řídí odlišnými pravidly než při stanovení platební neschopnosti pomocí výkazů likvidity, a zahrnuje další aspekty (např. posouzení významnosti nejistoty ohledně předpokladu nepřetržitého trvání, posouzení dostatečnosti informací zveřejněných v účetní závěrce apod.) nezohledňované při sestavení výkazu likvidity. Proto se i charakter a rozsah vyjádření ve zprávě auditora může odlišovat od závěrů obsažených ve výkazech likvidity. Toto upozornění musí být doplněno výslovným potvrzením klienta, že tomuto upozornění porozuměl.

Dále by mělo platit, že auditor nebude akceptovat zhotovení výkazů likvidity u svého klienta, který se významným způsobem podílí na tržbách auditora.

Sestavení výkazů likvidity jiným než stávajícím auditorem

Pokud o zpracování výkazu likvidity bude požádán jiný než stávající auditor dlužníka, je nezbytné, aby se tento auditor se stávajícím auditorem spojil a zjistil, proč stávající auditor výkazy likvidity nezpracovává. Auditor bude muset důvody stávajícího auditora zvážit a vyhodnotit, zda by tyto důvody měly vést k odmítnutí zakázky. Za tímto účelem si auditor musí na dlužníka vyžádat zproštění mlčenlivosti stávajícího auditora vůči němu. Je nezbytné, aby k tomuto vyhodnocení došlo ještě před akceptací zakázky. Bez takového vyhodnocení zakázku nelze akceptovat.

S ohledem na požadovanou nezájatost zpracovatele výkazů likvidity je nutné, aby auditor splňoval požadavky na nezávislost formulované v Etickém kodexu stejným způsobem, jako by šlo o ověření účetní závěrky.

Závěrem

S ohledem na jiné auditorské činnosti je zakázka spočívající ve zpracování výkazů likvidity unikátní v tom, že auditor vstupuje jako dodavatel důkazů přímo do probíhajícího soudního řízení. Tato zakázka je tedy zakázkou, která se snadno může obrátit jak proti zpracovávajícímu auditorovi, tak proti pověsti celé profese. Při akceptaci těchto zakázek tedy auditoři musí být velmi obezřetní. V této souvislosti tato zakázka nemá žádné srovnání. Pokud se auditor rozhodne akceptovat takovou zakázku, musí si být vědom všech souvisejících rizik, která lze bez přehánění označit za mimořádná.

Jiří Pelák

člen Výboru pro metodiku auditu KA ČR

Lenka Rückerová

oddělení metodiky KA ČR

Hugo a Sally se baví o materialitě

2. Zdůvodnění použitého procenta

Když stanovuji materialitu z výnosů, vždy ji vypočítám jako 2 % z výnosů. Do spisu pokaždé napíšu, že to procento je v pásmu uváděném příručkou k provádění auditu. To stačí, ne?

A jak obhájíš, že ve tvém konkrétním případě 2 % výnosů vedou k rozumné částce materiality?

A proč by nevedly, když to je tak v příručce?

Představ si třeba velkoobchod. Ten pracuje s nízkou marží. Dvě procenta z výnosů mohou být blízké celoročnímu zisku. Opravdu si myslíš, že taková částka stále neovlivní ekonomické rozhodování akcionáře?

To je pravda. U velkoobchodu by materialita ve výši 2 % výnosů mohla být moc vysoká. Asi bych měl jít níž. Ale u jiného byznysu to může být naopak. Třeba společnost poskytující služby může mít vysokou marži. Tam by materialita ve výši 2 % výnosů mohla klidně představovat pouhý jednoměsíční zisk. Tam by se možná dala obhájit i vyšší materialita.

Přesně tak. Proto nikdy nestačí říct, že jsi použil nějaké procento z příručky. Musíš vysvětlit a obhájit, že dané procento v konkrétním případě dává smysl. A ta použitá procenta se mohou případ od případu lišit.

Přístup auditora k zakázce vyplývající z požadavku ustanovení § 105 insolvenčního zákona

Novela zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejího řešení (dále jen „insolvenční zákon“), provedená zákonem č. 64/2017 Sb. a účinná od 1. července 2017, přináší řadu opatření, která mají zabránit zneužívání insolvenčního řízení jako nástroje konkurenčního boje. Mezi taková opatření patří i povinnost stanovená v § 105 insolvenčního zákona, a to povinnost věřitele, jenž podal návrh na insolvenční řízení, doložit pohledávku uplatněnou spolu s insolvenčním návrhem požadovaným způsobem. Jedním z těchto způsobů doložení pohledávky je potvrzení auditora, že navrhovatel o pohledávce účtuje.

§ 105 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejího řešení, ve znění účinném od 1. 7. 2017:

(1) Podá-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku; je-li dlužníkem právnická osoba, je insolvenční navrhovatel, který vede účetnictví nebo daňovou evidenci podle zvláštního zákona¹⁾, povinen doložit pohledávku uznáním dlužníka s ověřeným podpisem nebo vykonatelným rozhodnutím nebo notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením auditora podle zvláštního zákona²⁾, soudního znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje. Jde-li v případě pohledávky podle věty první o pohledávku, která se do insolvenčního řízení jinak nepřihlašuje, považuje se po rozhodnutí o úpadku za uplatněnou podle § 203.

(2) Je-li insolvenčním navrhovatelem podle odstavce 1 věta první za středníkem zahraniční právnická osoba nebo fyzická osoba, která nemá bydliště nebo sídlo na území České republiky, lze pohledávku doložit také dokladem ověřeným nebo vydaným cizím státem, který je podle cizího právního řádu srovnatelný s uznáním pohledávky dlužníkem s jeho ověřeným podpisem, vykonatelným rozhodnutím nebo notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti, nebo dokladem o tom, že o pohledávce účtuje podle účetních, daňových nebo jiných obdobných předpisů cizího státu, který je podle cizího právního řádu srovnatelný s potvrzením auditora, soudního znalce nebo daňového poradce podle odstavce 1.

(3) Nesplní-li věřitel, který podal insolvenční návrh, povinnost podle § 177 odst. 2 až 4, platí, že pohledávku vůči dlužníkovi neosvědčil, ledaže jde o případ podle § 177 odst. 5 nebo 7.

¹⁾ Například § 7b zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů.

Smyslem ustanovení § 105 insolvenčního zákona je tedy ochrana dlužníků před „šikanózními“ insolvenčními návrhy podanými na základě smyšlených pohledávek. Povinnost doložit splatnou pohledávku požadovaným způsobem však dopadá pouze na věřitele:

- jenž vede účetnictví nebo daňovou evidenci,
- jenž podává insolvenčním návrh,
- jehož insolvenční návrh směřuje proti dlužníku – právnické osobě.

Z důvodové zprávy k novele insolvenčního zákona vyplývá, že zákonodárce při stanovení uvedené povinnosti věřiteli vycházel z předpokladu, že na pohledávku, o které věřitel účtuje, je možné pohlížet s větší důvěrou ohledně její pravosti, neboť její fiktivní vytvoření by pro věřitele mělo určité negativní důsledky (např. vznik daňové povinnosti vůči státu, riziko trestněprávního postihu). Navíc doklad o tom, že věřitel pohledávku vede ve svém účetnictví nebo ve své daňové evidenci, je prostředkem k osvědčení pohledávky poměrně dostupným a s jeho pořízením nejsou spojeny nadměrné náklady.

Pro auditory se tak díky požadavku stanovenému v § 105 insolvenčního zákona otevřela možnost nové auditorské zakázky. Tento článek tedy přináší zamyšlení nad tím, jak takovou zakázku nejlépe provést.

Typ zakázky

Jako nejvhodnější se jeví koncipovat zakázku jako dohodnuté postupy v souladu s mezinárodním standardem pro související služby ISRS 4400 „Dohodnuté postupy v souvislosti s finančními informacemi“.

Cílem dohodnutých postupů je, aby auditor provedl postupy auditní povahy, na nichž se dohodl s účetní jednotkou a případně s příslušnou třetí stranou, a aby podal zprávu o věcných zjištěních. Ve zprávě o věcných zjištěních není vyjadřováno žádné ujištění či závěr. Příjemci zprávy o věcných zjištěních si z auditorem provedených postupů a jeho zjištění vyvodí vlastní závěry. Zpráva o věcných zjištěních je určena výhradně těm stranám, které se na provedených postupech dohodly nebo jsou s dohodnutými postupy srozuměny.

U zakázky spočívající v dohodnutých postupech je zásadní věnovat pozornost stanovení podmínek této auditní zakázky a uvést je ve smlouvě. Vždy je nezbytné se dohodnout ohledně:

- povahy zakázky (jedná se o dohodnuté postupy, nikoli o audit či prověrku – nebude poskytnuto žádné vyjádření auditora),
- cíle zakázky,

- konkrétních postupů, jež budou auditorem provedeny,
- předpokládané formy zprávy o věcných zjištěních,
- omezení distribuce zprávy o věcných zjištěních.

Na základě důkazních informací získaných během provádění dohodnutých postupů auditor vypracuje zprávu o věcných zjištěních, jejíž náležitosti jsou uvedeny ve standardu ISRS 4400.

Rozsah dohodnutých postupů

Vzhledem k tomu, že zákonodárce požaduje potvrzení, že pohledávka navrhovatele uvedená v přihlášce doprovázející insolvenční návrh je vedena v účetnictví navrhovatele, je třeba provést postupy potřebné k identifikaci pohledávky a ke zjištění, zda identifikované pohledávce odpovídají příslušné zápisy v hlavní knize (příp. daňové evidenci).

Tohoto cíle lze dosáhnout zpravidla následujícími postupy:

- 1) Získání těchto dokumentů:
 - a. Kopie přihlášky předmětné splatné pohledávky, která se připojuje k insolvenčnímu návrhu. Tato přihláška by měla obsahovat

jednoznačnou identifikaci dané pohledávky, tj. zejména označení dlužníka a věřitele (pokud to nevyplývá se samotné přihlášky), titul pohledávky a případně způsob jejího nabytí, datum jejího vzniku, splatnost a její výši.

- b. Smluvní dokumentace a další dokumenty osvědčující titul a další identifikační znaky pohledávky uvedené v přihlášce.
 - c. Účetní doklad, na jehož základě byla předmětná pohledávka zaúčtována v účetnictví navrhovatele.
 - d. Kopie údajů z účetnictví (hlavní kniha, saldokonto) dosvědčující to, že předmětná pohledávka byla zaúčtována, resp. je stále evidována.
- 2) Sesouhlasení údajů na získaných dokumentech, tj. sesouhlasení údajů o pohledávce z přihlášky na smluvní dokumentaci a na příslušný účetní doklad (zejména pomocí identifikačních znaků pohledávky) a dále sesouhlasení účetního dokladu a údajů z účetnictví.

Z dikce zákona i důvodové zprávy jasně vyplývá, že cílem práce auditora není věcné ověření pohledávky,

Hugo a Sally se baví o materialitě

3. Použití materiality při testování

Já ze zkušenosti vím, které zůstatky mám testovat. Třeba takové testování mezd dělám vždy, to je pokaždé stejné. Na to nepotřebuju materialitu.

Opravdu? A jak určíš, jak rozsáhlé testy mezd budou potřeba. Co když jsou mzdové náklady 700 tisíc Kč při materialitě 1 milion? Budou vůbec potřeba nějaké testy?

Copak můžu vydat zprávu auditora a nemít žádné důkazy o mzdách?

To neříkám. Jde o to, zda už ty důkazy náhodou nemáš. Představ si, že audituješ obchodní společnost. Celá sídlí v jediné budově. Logicky musí mít nějaké zaměstnance. Odhadneš i kolik, viděl jsi jejich kanceláře. Analytickým porovnáním jsi viděl, že letošní částka mezd je obdobná jako v předchozích letech. Ředitel ti říkal, že v počtu zaměstnanců stagnují. To odpovídá i tomu, že mají obdobné tržby. Ukázal ti statistiku zaměstnanců. Spočítal sis průměrnou mzdu a vyšla ti velmi smysluplná částka. Stále vidíš riziko materiální nesprávnosti ve mzdách, když jejich celková roční částka je pod materialitou?

Hm, významná chyba tam určitě nebude. To by bylo fajn, nemuset se hrabat v mzdových výkazech, pracovních smlouvách a tak. A to fakt jde jen takhle vyhodnotit riziko a dál už netestovat?

Ano, může to stačit. Pokud posbíráš a hlavně zdokumentuješ důkazní informace, na jejichž základě nevidíš riziko materiální nesprávnosti. Když je to přesvědčivé, pak nemusíš dělat další procedury. Ušetřený čas můžeš strávit na jiných, rizikovějších oblastech.

včetně toho, zda pohledávka skutečně existuje. Auditor tedy nezkoumá pravost a průkaznost předložených dokumentů. Nezkoumá ani to, zda pohledávka je mezi stranami sporná, byla dobropisována nebo dokonce uhrazena. Toto zkoumání náleží po jejím přihlášení insolvenčnímu správci případně soudu.

Cílem práce auditora je pomocí dohodnutých postupů provést taková zjištění, ze kterých bude patrné, zda o předmětné pohledávce navrhovatel účtuje. Proto je

potřeba zjistit, zda pohledávce odpovídají příslušné dokumenty, účetní doklady a případně další účetní záznamy, na jejichž základě byla pohledávka zaúčtována (byl proveden příslušný účetní zápis) a zda je pohledávka v účetnictví stále evidována.

Pro ilustraci je dále uveden příklad zprávy o věcných zjištěních pro zakázku spočívající v provedení dohodnutých postupů k naplnění požadavku ustanovení § 105 insolvenčního zákona.

Příklad zprávy o věcných zjištěních v souvislosti s doložením pohledávky podle požadavku § 105 insolvenčního zákona

ZPRÁVA O VĚCNÝCH ZJIŠTĚNÍCH

Statutárnímu orgánu společnosti

Níže jsou popsány s Vámi dohodnuté postupy, které jsme provedli v souvislosti s doložením splatné pohledávky společnosti ABC, a.s. za společností XYZ, s.r.o. k datu XX.XX.20XX dle požadavku § 105 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejího řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“).

Naše postupy byly provedeny v souladu s mezinárodním standardem pro související služby vztahujícím se na dohodnuté postupy. Níže popsané postupy byly provedeny výhradně za účelem splnění povinnosti uložené § 105 insolvenčního zákona.

Konkrétně jsme provedli následující postupy:

1. Obdrželi jsme kopii přihlášky pohledávky společnosti ABC, a.s. k datu XX.XX.20XX za společností XYZ, s.r.o., která byla připojena k insolvenčnímu návrhu podanému společností ABC, a.s. vůči společnosti XYZ, s.r.o. (dále jen „přihláška“).
2. Obdrželi jsme kupní smlouvu ze dne xx.xx.20xx, ve které společnost ABC, a.s. vystupuje jako prodávající a společnost XYZ, s.r.o. jako kupující, ze dne xx.xx.20xx (dále jen „kupní smlouva“).
3. Obdrželi jsme fakturu vystavenou společností ABC, a.s. adresovanou společnosti XYZ ze dne xx.xx.20xx (dále jen „faktura“).
4. Porovnali jsme údaje uvedené na faktuře s údaji o pohledávce (smluvní strany, datum, předmět plnění, splatnost) uvedené v přihlášce a v kupní smlouvě.
5. Obdrželi jsme výpis účtu 311 z hlavní knihy společnosti ABC za období xx.xx.20xx až xx.xx.20xx, na kterém byl uveden účetní zápis označený identifikátorem ZZZ, který jsme porovnali s fakturou pomocí čísla faktury, data účetního případu a částky.
6. Obdrželi jsme saldokonto účtu 311 společnosti ABC k 31.12.20xx, na kterém je uvedena nesplacená pohledávka za společností XYZ označená identifikátorem ZZZ, jejíž výši jsme porovnali s částkou uvedenou na faktuře. Zároveň jsme přepočítali součet všech položek v obdrženém saldokontu a tento součet odsouhlasili s údaji uvedenými v auditované účetní závěrce společnosti ABC za rok končící k 31.12.20xx.
7. Obdrželi jsme saldokonto účtu 311 společnosti ABC k xx.xx.20xx, na kterém je uvedena nesplacená pohledávka za společností XYZ označená identifikátorem ZZZ, jejíž výši jsme porovnali s částkou uvedenou na faktuře.

Níže shrnujeme svá zjištění:

- k bodu 4 jsme zjistili, že porovnávané hodnoty souhlasí,
- k bodu 5 jsme zjistili, že porovnávané hodnoty souhlasí,
- k bodu 6 jsme zjistili, že porovnávané hodnoty souhlasí,
- k bodu 7 jsme zjistili, že porovnávané hodnoty souhlasí.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené postupy nepředstavují audit ani prověrku provedené v souladu s mezinárodními auditorskými standardy nebo mezinárodními standardy pro prověrky, neposkytujeme žádné ujištění ohledně splnění povinnosti stanovené § 105 insolvenčního zákona.

Pokud bychom prováděli další postupy nebo pokud bychom provedli audit či prověrku účetní závěrky v souladu s mezinárodními auditorskými standardy, povšimli bychom si možná dalších skutečností, o kterých bychom Vás informovali.

Naše zpráva byla vypracována výhradně pro účely vymezené v prvním odstavci této zprávy a pro účely podání insolvenčního návrhu u soudu XY a nesmí být použita k žádným jiným účelům ani distribuována žádným jiným stranám. Tato zpráva se týká pouze účtů a položek upřesněných výše a nevztahuje se na účetní závěrku společnosti ABC, a.s. jako celek.

Datum
Sídlo

AUDITOR

Daňové souvislosti přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení

Jana Skálová

Novela insolvenčního zákona doplnila do § 105 insolvenčního zákona další povinnost pro věřitele, kteří přihlašují své pohledávky. Podá-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku a k návrhu připojit její přihlášku. Je-li dlužníkem právnická osoba, je insolvenční navrhovatel, který vede účetnictví, povinen doložit pohledávku potvrzením auditora podle zvláštního zákona, soudního znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje.

Toto ustanovení bude mít praktický dopad na věřitele. Zvýší se jim administrativní náročnost při přihlašování jejich pohledávek. Tato pracnost bude vyvážena tím, že se informace o přihlášení pohledávky spíše dostane do účtárny či k daňovému poradci. Tito pracovníci pak budou moci využít všechny možnosti, které jim dávají daňové zákony, aby alespoň částečně zmírnil nepříjemné důsledky nedobytnosti pohledávky. Jedním z nich je možnost opravy daně z přidané hodnoty, druhým pak tvorba zákonné opravné položky k této pohledávce.

Oprava DPH

Zákon o DPH umožňuje nárokovat zpět po státu DPH z pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení. V zákonu o DPH je tato možnost zakotvena již řadu let a postupem času prošla řadou výkladových přemetů. Jasno v tom, z jakých pohledávek je možno nárokovat zpět DPH, přinesla až novela zákona č. 243/2016 Sb. s účinností od 29. července 2016.

Znění zákona o DPH do účinnosti této novely umožňovalo opravit výši daně u pohledávek, které vznikly **nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím soudu** o úpadku dlužníka. Výklad tohoto ustanovení, pokud jde o období vzniku pohledávky, byl nejednoznačný, což vedlo k několika soudním sporům. Nejvyšší správní soud nejednoznačnost ustanovení potvrdil a přiklonil se k výkladu odlišnému od výkladu Finanční správy.

Zmíněnou novelou zákona o DPH došlo k úpravě znění tak, že plátce může provést úpravu výše daně u pohledávek, které **vznikly v období končícím 6 měsíců před rozhodnutím soudu** o úpadku dlužníka. Toto nové znění koresponduje s původním výkladem a praxí Finanční správy. Potvrzuje to i důvodová zpráva.

Celý postup, jak nárokovat DPH z pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení, je zakotven v § 44 zákona o DPH a náležitosti opravného daňového dokladu, který při této příležitosti budeme vystavovat, najdeme v § 46. Musí být splněno několik podmínek, které jsou dále stručně popsány.

První a nejdůležitější z nich je, že dlužník musí být v insolvenčním řízení. Nestačí, že byl na dlužníka podán insolvenční návrh. Dlužník se musí nacházet v insolvenčním řízení a soud rozhodl o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka (§ 44 odst. 1. písm. a). Pohledávka musí být přihlášena a zjištěna, v insolvenčním řízení se k ní musí přihlížet (§ 44 odst. 1. písm. b).

Další podmínkou je nepropojení s dlužníkem. Věřitel tedy nesmí být osobou blízkou, společníkem téže společnosti a nesmí být ani kapitálově propojen (§ 44 odst. 1. písm. c).

Dlužník musí být stále plátcem daně z přidané hodnoty a pohledávka nesmí být starší než 3 roky (§ 44 odst. 3).

Věřitel musí dlužníkovi doručit daňový doklad. Nárok se uplatňuje v období, kdy byl doklad doručen. Daňový doklad při provedení opravy výše daně podle § 44 odst. 1 obsahuje:

- označení věřitele,
- daňové identifikační číslo věřitele,
- označení dlužníka,
- daňové identifikační číslo dlužníka,
- spisovou značku insolvenčního řízení,
- evidenční číslo daňového dokladu,
- evidenční číslo původně vystaveného daňového dokladu,
- den vystavení daňového dokladu,
- den uskutečnění původního plnění,
- celkovou dlužnou částku,
- výši opravené daně,
- odkaz na příslušné ustanovení zákona, podle kterého je oprava výše daně provedena.

Byly doby, kdy jsem si taky sestavoval výhledy likvidity.

Kresba: Ivan Svoboda

1.365.144,00	
1.255.870,00	
92.130,00	-
150.264,00	+
370.454,00	-
65.807,00	-
3.266.410,00	-
20.147,00	-
325.612,00	+
5.012.569,00	
045.789,00	

Poslední povinností jsou přílohy k daňovému přiznání:

1. kopie všech vystavených daňových dokladů, u kterých provedl opravu výše daně v tomto daňovém přiznání,
2. výpis z přehledu oprav pro daňové účely provedených v tomto daňovém přiznání.

Způsob účtování opravy daně z přidané hodnoty u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení zpracovaný autory Jiřím Nesrovnalem a Petrem Tomanem (příspěvek č. 326/23.02.11) byl řešen na koordinačním výboru Generálního finančního ředitelství (GFR) a Komory daňových poradců ČR (KDP ČR).

Závěr projednaného příspěvku uvádí, že vrácená DPH představuje u věřitele zdanitelný příjem zdaňovaný v základu daně (není možno účetně zachytit opravu DPH prostřednictvím rozvahových účtů). U dlužníka bude v dané souvislosti zaúčtovaný náklad považován za daňově uznatelný. Nastane-li u věřitele povinnost opravenou daň znovu přiznat, bude vzniklý náklad daňově uznatelný, neboť půjde o eliminaci v minulosti vzniklého zdanitelného příjmu. Současně u dlužníka vznikne zdanitelný příjem zdaňovaný v základu daně.

Pokud není věřitel ochoten akceptovat dopady této operace do základu daně z příjmů, pak nemusí práva realizovat opravu DPH využít. Provedení opravy DPH je realizací rozhodnutí věřitele-plátce, jde tedy o jeho právo a nikoliv povinnost.

Z hlediska účetních předpisů se jedná o případ výslovně neupravený právními předpisy v oblasti účetnictví. Pro správné zaúčtování je s ohledem na ustanovení zákona o účetnictví rozhodující právní stav. Pokud je právní stav takový, že:

- 1) oprava provedená podle § 44 ZDPH představuje primárně změnu práv a povinností v oblasti DPH, aniž by byl změněn dosavadní soukromoprávní vztah obchodních partnerů související se zdanitelným plněním,

- 2) nastanou nové skutečnosti, s nimiž zákon spojuje povinnost opravenou daň nebo její část znovu přiznat a uhradit (tedy částečná či plná úhrada), jde o nové zdanitelné plnění, pak je nutno:

- nárok na „vrácení“ DPH u věřitele (oprava daně, snížení daně na výstupu) účtovat prostřednictvím příslušného účtu v účtové skupině 34 – Zúčtování daní a dotací souvztažně s příslušným účtem v účtové skupině 64 – Jiné provozní výnosy,
- povinnost dlužníka z výše uvedeného titulu účtovat prostřednictvím příslušného účtu v účtové skupině 34 – Zúčtování daní a dotací souvztažně s příslušným účtem v účtové skupině 54 – Jiné provozní náklady,
- vznikne-li povinnost opravenou daň znovu přiznat a uhradit, u věřitele účtovat na účet nákladů v účtové skupině 54 souvztažně s účtem v účtové skupině 34,
- u dlužníka účtovat výnos v účtové skupině 64 souvztažně s účtem v účtové skupině 34.

Zákonné opravné položky k pohledávkám

Podle zákona o rezervách § 8 je možno tvořit opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení. Tyto opravné položky, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou vytvořit poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu.

Opravné položky musí být zaúčtovány v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly přihlášeny. Tvorba těchto opravných položek je možná pouze k pohledávkám, které splňují obecná ustanovení zákona o rezervách uvedená v § 2. Mezi ně patří to, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno do výnosů, které byly zdaněny v obecném základu daně poplatníka. S účinností od zdaňovacího období roku 2014 bylo do textu zákona o rezervách doplněno¹, že je možno tvořit zákonné opravné položky k pohledávkám, které sice nebyly účtovány oproti výnosům, ale přispěly ke zvýšení základu daně z příjmů. Jedná se o pohledávky, o kterých:

- A) bylo při jejich vzniku účtováno v souladu s účetními předpisy snížením zaúčtovaných nákladů a takto vzniklý příjem nebyl příjem osvobozený od daně nebo nezahrnovaný do základu daně,
- B) bylo v důsledku oprav účetních chyb minulých období účtováno v souladu s účetními předpisy rozvahově a pro účely zjištění základu daně bylo nutné o celou jejich hodnotu zvýšit výsledek hospodaření.

Podle bodu A) tak bude možno tvořit zákonné opravné položky k pohledávkám, které vznikly tzv. pře-

¹ Zákonem č. 267/2014 Sb. byl novelizován nejen zákon o daních z příjmů, ale také zákon o rezervách a řada dalších zákonů.

účtováním vzniklého nákladu. Bod B) pak navazuje na novinku, zavedenou do účetnictví od 1. ledna 2013, kterou je položka v pasivech „A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let“.

Na jiný výsledek hospodaření minulých let se účtuje opravy v důsledku nesprávného účtování nebo neúčtování o nákladech a výnosech v minulých účetních obdobích, pokud jsou významné. Lze si tak představit situaci, kdy účetní jednotka v roce 2015 opomněla zaúčtovat některé vystavené faktury za prodané zboží, tuto chybu odstranila v roce 2016 zaúčtováním na pohledávky souvztažně nikoliv oproti výnosům, ale proti „jinému výsledku hospodaření minulých let“. S opravou chyby v účetnictví bylo spojeno i podání dodatečného daňového přiznání. Pokud některé z takto zaúčtovaných pohledávek budou za dlužníky, na které bylo v průběhu roku 2017 zahájeno insolvenční řízení, do něhož byly řádně přihlášeny, může účetní jednotka k datu 31. 12. 2017 zaúčtovat a daňově uplatnit tvorbu zákonných opravných položek dle § 8 zákona o rezervách.

Mezi další podmínky týkající se pohledávek, na které je možno tvořit zákonnou opravnou položku, patří to, že se nejedná o pohledávku z titulu smluvních sankcí a pohledávka není promlčena. K pohledávkám vzniklým mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů nelze tvořit opravné položky, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Opravné položky se zruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník. Zrušení opravné položky je nutno zaúčtovat také pokud pominou důvody pro její existenci (pohledávka byla uhrazena, postoupena, odepsána).

K postoupení pohledávek za dlužníkem v insolvenční věci vhodné připomenout rozsudek Nejvyššího správního soudu č. 8 Afs 54/2010-155. Nejvyšší správní soud po několika letech sporů uzavřel boj poplatníka se správcem daně vedený o uznání daňové ztráty z prodeje pohledávky. Spor spočíval v tom, že se jednalo o pohledávku za dlužníkem v konkursu, pohledávka byla kryta zákonnou opravnou položkou vytvořenou z důvodu prohlášení konkursu na dlužníka. Poplatník tuto pohledávku s poměrně velkou ztrátou prodal, ale správce daně tuto ztrátu neuznal jako daňově uznatelnou.

Pojďme se na věc podívat od začátku: Finanční úřad ve Zlíně doměřil v roce 2005 poplatníkovi daň z příjmů za rok 2003 ve výši 2,5 milionu Kč. Poplatník v roce 2003 prodal pohledávku v nominální hodnotě 7 milionů Kč za prodejní cenu 200 tisíc Kč. Pohledávka byla za dlužníkem v konkursu, poplatník ji měl řádně přihlášenou do konkursního řízení a z tohoto důvodu k ní vytvořil v souladu § 8 zákona o rezervách 100% zákonnou opravnou položku. Opravné položky dle

obecných ustanovení zákona o rezervách slouží ke krytí ztrát z odpisu pohledávek, k nimž jsou vytvořeny nebo ke krytí rozdílu mezi nominální hodnotou pohledávky a její cenou sjednanou při postoupení postupníkovi. Zákon o daních z příjmů stanoví, že při prodeji pohledávky je její nominální hodnota daňově uznatelným výdajem až do výše příjmů z prodeje zvýšených o vytvořenou zákonnou opravnou položku. Zákonná opravná položka je pak při prodeji pohledávky rozpuštěna.

Rozpuštěná opravná položka představuje v podstatě kompenzaci vzniklé ztráty z titulu prodeje pohledávky. Poplatník tak zúčtoval do nákladů nominální hodnotu prodané pohledávky ve výši 7 milionů Kč, do výnosů prodejní cenu 200 tisíc Kč a rozpustil opravnou položku ve výši nominální hodnoty pohledávky. Správce daně však neuznal náklady ve výši 6,8 milionů Kč (rozdíl mezi prodejní cenou a nominální hodnotou pohledávky) za daňově uznatelné s argumentací, že zákonné opravné položky tvořené k pohledávkám za dlužníky v konkursním řízení lze použít pouze při odpisu pohledávky a nikoli ke krytí ztráty z postoupení pohledávky. Argumentoval tím, že v případě pohledávek za dlužníky v konkursu / insolvenčním řízení v § 8 zákon o rezervách uvádí, že opravné položky se ruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník. Případ postoupení pohledávky zde uveden není, proto dle názoru správce daně nelze tuto opravnou položku v případě postoupení pohledávky daňově použít.

Je nutno uvést, že tento nesprávný výklad zákona byl poskytován v uplynulých letech pracovníky Ministerstva financí. To bylo možná důvodem, že se kauza musela třikrát vrátit k Nejvyššímu správnímu soudu. Až ve třetím a závěrečném judikátu v této kauze pod číslem 8 Afs 54/2010-155 soud dává za pravdu poplatníkovi a jeho postupu dle zákona. Nejvyšší soud připomíná, že opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním/insolvenčním řízení jsou vytvářeny s obdobným účelem jako jiné opravné položky, a tak mohou být i ztráty z postoupení pohledávky.

Souhrnný příklad zaúčtování transakcí s pohledávkou za dlužníkem v insolvenční věci

Společnost Alfa prodala zboží společnosti Gama dne 17. června 2015 za prodejní cenu 200 tisíc Kč plus 21 % DPH. Nominální hodnota pohledávky je tedy 242 tisíc Kč. Dne 17. ledna 2017 bylo na společnost Gama prohlášeno insolvenční řízení. Společnost Alfa svou pohledávku řádně přihlásila, tato pohledávka nebyla insolvenčním správcem zpochybněna.

Společnost Alfa vystavila v dubnu 2017 opravný daňový doklad na plnou částku původní faktury. K datu účetní závěrky, tj. k 31. 12. 2017, vytvořila společnost Alfa 100% zákonnou opravnou položku k přihlášené pohledávce. V prosinci roku 2018 společnost obdržela

úhradu pohledávky z insolvenčního řízení ve výši 10 % jmenovité hodnoty. Tímto bylo insolvenční řízení ukončeno a zbytek pohledávky bude odepsán.

Pro zaúčtování všech operací jsou použita čísla syntetických účtů ze směrné účtové osnovy pro podnikatele, která jsou historicky zažitá.

Datum	Zaúčtování všech operací	Kč	MD	D
17. 6. 2015	Vytavená faktura za prodej zboží - výnosy	200 000	311	604
17. 6. 2015	DPH ve vystavené faktuře	42 000	311	343
30. 4. 2017	Vystaven opravný daňový doklad a doručení dlužníkovi	42 000	343	648
31. 12. 2017	Vytvořena zákonná opravná položka k pohledávce dle § 8 zákona o rezervách	242 000	558	391
1. 12. 2018	Úhrada pohledávky	24 200	221	311
1. 12. 2018	Odpis zbytku pohledávky do daňově uznatelných nákladů	217 800	546	311
1. 12. 2018	Rozpuštění zákonné opravné položky	242 000	391	558
1. 12. 2018	Odvod DPH z přijaté platby	4 200	548	343

Závěr

Přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení je úkon, jenž u věřitele může vyvolat navazující kroky, které se promítnou jako účetní operace ovlivňující základ daně z příjmů. Jejich správnému provedení ve správném čase je nutno věnovat pozornost, protože se v řadě případů může jednat o nemalé částky. Zavedením povinnosti dokládat přihlašovanou pohledávku potvrzením auditora nebo daňového poradce může vést v praxi k tomu, že se u věřitelů zvýší využívání daňově výhodných postupů.

Jana Skálová

Ing. Jana Skálová, Ph.D., auditorka, daňová poradkyně, partner společnosti TPA, dále působí na VŠE v Praze, katedře finančního účetnictví a auditingu. Od roku 2003 je členkou Prezidia Komory daňových poradců ČR (KDP ČR), je autorkou či spoluautorkou několika knih se zaměřením na vazbu účetnictví a daně z příjmů do obchodního práva. Odborné veřejnosti je známa svou přednáškovou činností na téma účetnictví a daní, a to zejména pro Komoru auditorů ČR a KDP ČR. Přednáší i pro Finanční správu.

Hugo a Sally se baví o materialitě

4. Přehodnocení materiality na závěr auditu

Někdo mi říkal, že materialitu mám znovu vyhodnocovat na konci auditu. Nechápu proč.

Tak si představ, že máš nového klienta. Materialitu jsi stanovil ve výši 1 milion, a to na základě provozního zisku (očekávaný zisk 15 milionů, materialita 7 % zisku). Skutečný zisk na konci roku byl nižší (pouze 9 milionů). Zároveň jsi identifikoval nutnost vytvoření rezervy 5 milionů na reklamované zboží. Klient rezervu zaúčtoval, takže konečný zisk po auditu spadl na pouhé 4 miliony. Celý audit jsi provedl s původní materialitou 1 milion. Je tato materialita ve světle konečného zisku stále obhajitelná?

Hm, to by materialita byla čtvrtina zisku. To je asi problém.

No právě. Proto musíš na konci auditu vždy vyhodnotit, zdali použitá materialita je i nadále obhajitelná. Pokud si stále myslíš, že ano, musíš své argumenty napsat do spisu. Pokud ne, musíš materialitu upravit (snížit) na rozumnou úroveň. A pak musíš vyhodnotit a případně rozšířit již provedenou práci, aby byla dostatečná i vzhledem k upravené (nižší) materialitě.

Vychází novela insolvenčního zákona opravdu z německých zkušeností?

Pavel Pražák

Dnem 1. července 2017 vstoupila v účinnost novela insolvenčního zákona s číslem 64/2017 Sb. Tato novela obsahuje řadu novinek, přičemž některé z nich se přímo dotýkají účetnictví a auditorů.

První změna, která by měla zrychlit zjištění úpadku při opodstatněných návrzích a současně zabránit „šikanózním“ návrhům, je zavedení ekonomického posuzování úpadku. Do insolvenčního zákona vstupuje zjišťování tzv. „mezery krytí“ a schopnosti jejího uzavření jako ekonomické kritérium, které je úspěšně používáno při rozhodování o úpadku v sousedním Německu. Podstata koncepce „mezery krytí“ je, že při posuzování platební neschopnosti by mělo dojít k rychlému zjištění ekonomické situace podniku. Tedy, zda nastala skutečná ekonomická podstata úpadku, nebo jestli se podnik nachází v nějakém přechodném stavu, který nemusí vést k úpadku.

Ekonomická situace podniku se bude dokládat dvěma výkazy – **výkazem stavu likvidity a výhledem vývoje likvidity**, které musí zpracovat auditor, znalec nebo osoba, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvenčních a restrukturalizací (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona).

Obsahem výkazu stavu likvidity bude zjištění výše splatných závazků a výše disponibilních prostředků dlužníka na jejich úhradu. Pokud rozdíl mezi výší splatných závazků a výší disponibilních prostředků představuje méně než 10 %, má se za to, že dlužník není v platební neschopnosti. Pokud bude mezera krytí vyšší než 10 % splatných závazků, sestavuje se dále výhled vývoje likvidity. V něm se zkoumá, zda lze očekávat, že mezera krytí splatných závazků dlužníka klesne pod jednu desetinu jeho splatných závazků, a to ve lhůtě dvou měsíců.

Výhled vývoje likvidity bude obsahovat předpokládané náklady a výnosy dlužníka, příjmy a výdaje, přehled vývoje vybraných položek rozvahy a komentář zpracovatele. Lhůta na předložení výkazů ohledně mezery krytí a jejího případného uzavření je poměrně krátká, dle § 131 odst. 2 insolvenčního zákona je stanovena na dva týdny.

Výkaz stavu likvidity a Výhled vývoje likvidity jsou definovány v prováděcím předpisu k insolvenčnímu zákonu, kterým je vyhláška č. 190/2017 Sb., s účinností rovněž od 1. července 2017. Vyhláška mimo jiné určuje požadavky na zpracovatele výkazů, způsob a obsah jejich sestavení, zdroje pro jejich sestavení nebo období, za které se sestavují, resp. okamžik, k jakému se sestavují.

Druhá změna vztahující se k účetnictví je doplněna do § 105 insolvenčního zákona a týká se věřitelů, kteří přihlašují své pohledávky. Podá-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku a k návrhu připojit její přihlášku. Je-li dlužníkem právnická osoba, je insolvenční návrhovatel, který vede účetnictví nebo daňovou evidenci, povinen doložit pohledávku potvrzením auditora podle zvláštního zákona, soudního znalce nebo daňového poradce, že návrhovatel o pohledávce účtuje.

Tvůrci novely se v mnohém, co novela přináší, nechali inspirovat mimo jiné stávající legislativou v Německu. Jaké zkušenosti z praxe tam v tomto směru mají?

Co se týče právního rámce pro insolvenční řízení v Německu, za posledních 20 let došlo v tamním insolvenčním zákoně („Insolvenzordnung“ – InsO) pouze k několika drobnějším změnám. Z těchto změn lze za nejvýznamnější považovat tu z roku 2008, kdy došlo ke změně v definici pojmu „předlužení“. Podle staré definice byla společnost předlužená v situaci, kdy neměla dostatečný majetek na splácení svých závazků. Nová definice pojmu předlužení říká, že společnost je insolventní, pokud nemá dostatečný majetek na splácení svých závazků a zároveň, pokud očekávání dalšího vývoje likvidity a hospodářských výsledků při dalším pokračování činnosti společnosti nejsou pozitivní. Změna v definici „předlužení“ souvisela s „krizovým vývojem“ v letech 2007 a 2008. Pokud by tehdy platila původní definice, řada společností, které dnes nadále úspěšně působí, by se ocitla v insolvenční. Změna definice „předlužení“ byla původně zamýšlena jen přechodně na 2–3 roky, nicméně zatím není ani tlak z hospodářských kruhů ani politická vůle jí vrátit zpět do předchozího stavu.

Jaké existují způsoby insolvenčních řízení v Německu a jaké může být zapojení auditora do jejich průběhu?

Netušil jsem, že novela zákona o insolvenční řízení bude vykládána tak přísně.

Kresba: Ivan Svoboda

S převahou nejčastěji používaný způsob insolvenčního řízení je **standardní insolvenční řízení** („Insolvenzverfahren“). Před zahájením vlastního insolvenčního řízení probíhá tzv. **předběžné insolvenční řízení**, pro které je určen předběžný insolvenční správce. Ten má za úkol sestavit zprávu o společnosti pro soud, který rozhodne o tom, zda bude následovat vlastní insolvenční řízení.

Insolvenční správce určený pro předběžnou fázi obvykle pro potřeby sestavení zprávy pro soud používá externí poradce – auditory, daňové poradce či jiné znalce (většinou ty, kteří již společnost z minulosti znají).

Zpráva pro soud obsahuje přehled o aktuálním **finančním stavu** („Finanzstatus“), ve kterém je uvedeno, jaký je rozdíl mezi likvidními aktivy a splatnými závazky (tzv. **mezera krytí** – „Liquiditätssücke“). Pokud tento aktuální finanční stav ukazuje, že společnost není schopna svým závazkům dostát, je společnost posuzována jako momentálně platebně neschopná a je třeba dále sestavit **finanční plán** („Finanzplan“). Ten není naopak nutno sestavit v opačném případě, kdy je společnost na základě finančního stavu identifikována jako platebně schopná.

Finanční plán představuje výhled příjmů a výdajů a očekávání, zda bude společnost schopna mezeru krytí uzavřít. Hranice mezery krytí pro rozhodování o platební (ne)schopnosti je v Německu stanovena na 10 % splatných závazků, přičemž se má za to, že platebně schopný dlužník je schopen v době tří týdnů tuto mezeru uzavřít, tj. snížit pod 10 %.

Je zde zřejmé, že dlužníkovi by se zpracováním obou výkazů, jak finančního stavu, tak finančního plánu, měla pomáhat osoba, která je v oblasti účetnictví a financí podniku dostatečně odborně kvalifikovaná (expert). Zdroje informací a podklady jsou čerpány z interních zdrojů společnosti, tudíž lze předpokládat, že při sestavování výkazů bude mezi expertem a vedením společnosti probíhat obdobná spolupráce jako při auditu finančních výkazů, případně jako při zpracovávání znaleckých posudků na oceňování společnosti (či jejích složek). Z tohoto pohledu se tedy zapojení auditora nebo znalce v oboru ekonomika při sestavování těchto výkazů jeví jako prospěšné.

Institut auditorů v Německu (IDW) na pomoc auditorům v této činnosti vydal standardy (IDW EPS 800, IDW ES 11), které obsahují jednak návod na posouzení platební (ne)schopnosti, definici pojmů platební zdrženutí („Zahlungsstockung“), platební neschopnost („Zahlungsunfähigkeit“), mezera krytí a další, dále pak obsahují návod na sestavení finančního stavu a finančního plánu. Podrobně je řešeno, na jak dlouho by měl být finanční plán sestaven, úroveň detailu a zdroje informací pro sestavení.

Dalším úkolem správce v předběžné fázi insolvenčního řízení v Německu je zjistit, zda společnost bude mít prostředky na úhradu nákladů insolvenčního

řízení. Pokud by společnost dostatek prostředků neměla, věřitelé mohou náklady řízení buď hradit sami, nebo soud rozhodne o tom, že insolvenční řízení neproběhne.

V německé praxi musí věřitel při předložení návrhu na insolvenční řízení věrohodným způsobem doložit, že existují důvody, že dlužník nebude schopen svůj dluh uhradit. Pokud toto přijatelným způsobem nedoloží, soud jeho návrh odmítne. V praxi se však moc často nestává, že by se v průběhu předběžného insolvenčního řízení zjistilo, že neexistuje důvod pro vlastní insolvenční řízení. Věřitelé jsou si tedy vědomi toho, že neopodstatněný „šikanózní“ návrh na insolvenční řízení by neměl šanci na úspěch.

Dalším způsobem insolvenčního řízení používaného v Německu je **insolvenční řízení s plánem očekávaného dalšího pokračování činnosti společnosti** („Insolvenzplanverfahren“). Tento způsob se používá v případech, kdy má společnost naději nebo je žádoucí, aby nadále pokračovala ve své činnosti (např. u velkých společností).

Plán insolvenčního řízení sestavuje buď vedení společnosti nebo externí insolvenční správce, přičemž věřitelé mohou požadovat, aby byl plán sestaven externím insolvenčním správcem.

Pokud plán insolvenčního řízení sestavuje vedení společnosti, ve většině případů toto sestavení deleguje na externího poradce, ať již na auditora nebo daňového poradce, který společnost zná (toto však záleží na rozhodnutí vedení, zákon mu v tomto směru nic nepřikazuje).

Plán insolvenčního řízení musí být schválen věřitelským výborem, nicméně soud může i v případě, že věřitelský výbor plán insolvenčního řízení neschválí, věřitelský výbor přehlasovat a plán prosadit.

Tento způsob insolvenčního řízení je obecně věřiteli i dlužníky pozitivně akceptován a používá se často zejména u velkých společností, u kterých je očekávání dalšího pokračování existence společnosti.

Třetím používaným způsobem je **interní insolvenční řízení** (Eigenverwaltungsverfahren). V tomto případě pokračuje vedení společnosti ve své roli, přičemž musí bezpodmínečně dodržovat pravidla insolvenčního zákona týkající se průběhu insolvenčního řízení, např. s ohledem na prodej majetku a úhrady závazků. Namísto insolvenčního správce je určen dozor nad vedením společnosti, které insolvenční proces takto provádí ve vlastní režii.

Vedení a společníci se však v tomto případě mohou snažit během řízení dostat ze společnosti co nejvíce ve svůj prospěch na úkor věřitelů. Z toho důvodu věřitelé tuto variantu insolvenčního řízení nepreferují, obecně panuje nedůvěra, zda řízení probíhá řádně, proto se v praxi tato varianta používá jen velmi zřídka.

Je vidět, že je u nás snaha legislativu v oblasti insolvenčních řízení přivést na úroveň úspěšně používanou

ve vyspělém světě. Úspěšné využití v naší praxi tu však nebude přes noc a bude záležet na přístupu a spolupráci všech zúčastněných stran.

Pavel Pražák

Ing. Pavel Pražák, působí v auditu a finančním sektoru více než 20 let. Z toho téměř 19 let byl v odděleních auditu společností tzv. velké čtyřky, kde zodpovídal za služby poskytované klientům působícím v oblasti

průmyslové výroby, především automobilového průmyslu, a dále v oblastech maloobchodu, služeb, energetiky, logistiky a nemovitostí. Orientuje se zejména na klienty z německého prostředí, kde využívá znalosti německých účetních předpisů, ale i IFRS. Poslední rok pracuje jako senior manažer ve společnosti TPA Audit s.r.o., kde má na starosti zejména klienty z německého mluvicího prostředí, ale i domácí subjekty. Je absolventem VŠE v Praze a českým statutárním auditorem. Hovoří plynule anglicky a německy.

Rozhovor s Bohumilem Havlem, odborníkem na insolvenční právo

Co přinese novela insolvenčního zákona v praxi?

Lze vnímat novelu insolvenčního zákona účinnou od 1. července 2017 jako významnou, která do postavení dlužníka i věřitele přináší něco zásadně nového?

Insolvenční právo podléhá mnoha změnám nejen z důvodu legislativních proměn, ale také z důvodu možných výkladových posunů. Jednou z příčin poslední novely insolvenčního zákona (InsZ) je právě tento posun, konkrétně interpretace platební neschopnosti s využitím některých prvků předlužení, jak ji provedl Nejvyšší soud. Ač jeho výklad osobně považuji za obhajitelný, byl odborně kritizován, novela se proto inspirovala v zahraničí a protáhla některé jeho závěry také do zákonných domněnek platební neschopnosti. V tomto ohledu to zásadní posun je, protože dlužník má zvýšenou možnost obrany proti stavu přechodného úpadku, pokud současně doloží vše, co po něm zákon a potažmo soud požadují, vč. výkazu o tom, že jeho (výhledná) mezera v krytí představuje méně než 10 % jeho splatných dluhů. Současně je to ale také změna pro věřitele, protože se tím může posilovat prostor pro vyjednávání mezi nimi a dlužníkem, a také možnost dlužníka úspěšně se bránit proti věřitelskému insolvenčnímu návrhu. Celkově by novela měla pomoci nejen dlužníkům, ale právě oním posílením vyjednávacího prostoru také věřitelům, protože přechodná ekonomická nedostatečnost, byť by se formálně jednalo o platební neschopnost, může mít řadu lepších řešení, než je insolvenční řízení.

Novela insolvenčního zákona nově přináší možnost dlužníka předložit výkazy likvidity (§ 3 odst. 3), kterými může prokázat, že není v úpadku. Primární otázkou pro praxi k tomuto novému ustanovení bude zcela nepochybně jeho vztah k ustanovením § 3 odst. 1 a 2. Jaký výklad lze v praxi očekávat?

Doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D. je vědeckým pracovníkem Ústavu státu a práva Akademie věd ČR a působí jako advokát a Of counsel v advokátní kanceláři PRK Partners. V oblasti korporátního, insolvenčního a občanského práva je autorem nebo spoluautorem více než 70 odborných článků a monografií. Byl hlavním zpracovatelem českého zákona o obchodních korporacích a je členem Komise pro rekodifikaci soukromého práva v SR. Je spoluautorem komentáře k českému zákonu o obchodních korporacích vydaného v C. H. Beck. Je členem Legislativní rady vlády ČR, redakčních rad časopisů Právník a Obchodněprávní revue a členem Vědecké rady Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka Vysoké školy ekonomické v Praze.

Domnívám se, že novou negativní domněnku platební neschopnosti je třeba číst nejen funkčně, ale zejména jako podanou ruku poctivému dlužníkovi. Proto dovozují, a s kolegy v rámci CRI (pozn. redakce: Centrum restrukturalizace a insolvence) to také nyní publikujeme, že možnost aplikace § 3 odst. 3 InsZ, tedy doložení mezery v krytí, nastává tehdy, bude-li prokázána existence platební neschopnosti, protože nebude-li tomu tak, není logicky možná opačná negativní domněnka. Ačkoliv se to jeví gramatickým výkladem § 3 InsZ jako rozporné, považuji pravidla teleologickým výkladem za snadno vyložitelná. Prakticky musí navrhovatel tvrdit a doložit úpadek pro platební neschopnost a dlužník se může bránit poukazem na mezery v krytí.

Logicky z toho plyne, že to přichází v úvahu jen tehdy, bude-li podán věřitelský insolvenční návrh, protože dlužník, který má splněnou podmínku platební neschopnosti a současně ví, že mezeru v krytí není překročena, v úpadku pro platební neschopnost není a insolvenční návrh podávat nemusí. Platí ale také, že dlužník musí plnit jiné své povinnosti, a pokud např. nedoloží soudu požadované seznamy závazků apod., jedná nepoctivě a nezákonně, a podle mého názoru se postupem přes mezeru v krytí nemůže úpadku ubránit.

Bude podle Vás insolvenční soud rozlišovat při posuzování těchto výkazů, který ze zákonem stanovených zpracovatelů je připravoval?

Mám za to, že výkaz stavu likvidity je pro soud důkaz a soud při jeho hodnocení vychází ze zásady volného hodnocení důkazů. Bude-li mít v konkrétním případě soud za důvodné se domnívat, že předložený výkaz je nepravdivý, nedostatečný apod., nebo že byl vyhotoven neodborně, může to ve svém rozhodnutí zohlednit. Úpadek zjišťuje soud a musí také své rozhodnutí zdůvodnit – pokud např. prokáže věřitel soudu, že dlužníkův výkaz stavu likvidity není vyhotoven podle zákona a vyhlášky, měl by to soud zkoumat.

Otázkou, kterou z praxe již dostáváme, je, kdo bude za tyto výkazy odpovědný. Zpracovatel, který je vyhotovuje z podkladů dlužníka či dlužník sám, který je insolvenčnímu soudu předkládá jako jeden z možných důkazních prostředků? Lze v praxi očekávat žaloby na náhradu škody z titulu vypracování těchto výkazů ve vztahu k zpracovatelům?

Povinnost podat insolvenční návrh, případně možnost se bránit nedůvodnému insolvenčnímu návrhu vždy leží na dlužníkovi, resp. jeho statutárních orgánech. Zpracovatel za toto nijak neodpovídá. Nese však odpovědnost za to, že v rámci své odbornosti vyhotoví výkaz o stavu likvidity řádně. Dlužník, resp. jeho orgány nesou plnou odpovědnost za to, že předloží zpracovateli potřebné pravdivé a úplné informace, zpracovatel pak za to, že je řádně posoudí a vyhodnotí, zeptá se na další, bude-li to potřeba atd. Pokud zpracovatel při sestavení výkazu stavu likvidity v rámci své odbornosti pochybí, může být volán dlužníkem k náhradě škody, není však stranou insolvenčního řízení, ani soudu výkaz o stavu likvidity sám nepředkládá. Samozřejmě, je součástí českého práva, že dlužník při hledání zpracovatele musí provést jeho řádný výběr a neměl by mít pochybnosti o jeho odbornosti.

Lze v soudní praxi očekávat prodlužování zákonné čtrnáctidenní lhůty pro vyhotovení výkazů likvidity?

To lze těžko předvídat, osobně bych spíše tendoval k zápornému očekávání, protože chce-li dlužník čerpat výhody mezery v krytí, měl by rozhodné informace mít k dispozici vždy a téměř okamžitě. Jak rychlý

bude sám zpracovatel, je pak věcí nastavení standardů a metod, nicméně z praxe v oblasti znaleckých posudků vím, že i toto může být velmi rychlé.

Vzhledem ke lhůtám pro ústní projednávání o věřitelském návrhu mohou být výkazy likvidity již velmi neaktuální, lze v soudní praxi očekávat, že soud nařídí vyhotovení nových aktualizovaných výkazů likvidity? Tato možnost insolvenčním zákonem, ani prováděcí vyhláškou výslovně upravena není.

Předpokládal bych, že bude-li sestaven výkaz o stavu likvidity, bude zohledňovat i blízký vývoj, a zmíněný problém by tak neměl nastat – soudy by to měly navíc zohlednit i v rámci času předvolání k ústnímu jednání. Pokud by to nicméně nastalo, měl by to dlužník předvídat a mít k dispozici upgrade, nikoliv nutně nový výkaz o stavu likvidity, ale jiné stanovisko zpracovatele, že jeho závěry trvají a proč. Platí totiž, jak již bylo zmíněno, že soud důkazy hodnotí v režimu zásady volnosti, a i toto může být proto důvod k dalšímu přezkumu.

Jakým způsobem by měl dlužník posuzovat, zda je zpracovatel jeho výkazů likvidity vhodným zpracovatelem, aby nemohl být následně insolvenčním soudem označen za podjatého?

V podstatě shodně s tím, podle čeho si vybírá jiné odborníky. České právo zde v rámci výkladu péče řádného hospodáře předpokládá povinnost řádného výběru (*culpa in eligendo*), tedy orgány dlužníka by měly vždy vybrat toho, o kom ví, že má odbornost, zkušenosti a např. pojištění odpovědnosti. Předpokládal bych proto typicky, že to bude např. auditor, kterého dlužník již využívá.

Lze do budoucna očekávat, že budou výkazy likvidity využívány i k jiným účelům např. pro posouzení předlužení v případě následného stanovení odpovědnosti vedení společnosti za úpadek?

Správná úvaha. Osobně se domnívám, že tento aspekt novely je významnější než ty, co jsem již zmínil. Dlužník totiž interní aplikací pravidel o mezeře v krytí může rezignovat na povinnost podat insolvenční návrh, ač by platební neschopnost byla formálně splněna. To samozřejmě může v budoucnosti vést k přezkumu jeho odpovědnosti v režimu insolvenčního zákona nebo pro porušení péče řádného hospodáře. Jeho obranou může být právě to, že předloží výkaz o stavu likvidity, předloží komunikaci, která s ním souvisí, předloží důkaz o tom, že předložil všechny potřebné informace apod. Takovýto spor však již není sporem o úpadek, ale sporem o náhradu škody, tedy je veden podle odlišných pravidel.

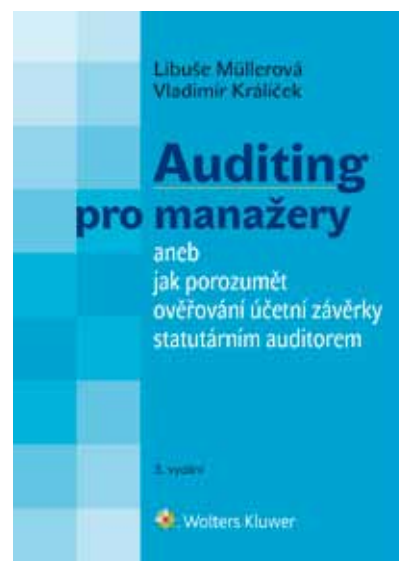
Rozhovor vedl Petr Vácha

Auditing pro manažery aneb jak porozumět ověřování účetní závěrky statutárním auditorem

Většina publikací týkajících se auditu účetních závěrek je určená auditorům, uvádějí se v nich obecná pravidla auditu a následně se rozebírají konkrétní auditorské postupy. Tato publikace je však věnována těm, pro které je audit určen, tj. uživatelům auditorských služeb, zejména pak vlastníkům a podnikovému managementu. Publikace informuje o tom, jak připravit obchodní společnost a účetní závěrku na audit, jaké jsou požadavky auditora na obchodní společnost, proč se některé auditorské procedury dělají, co klienti naopak mohou (či nemohou) požadovat po auditorovi a jak porozumět auditorské zprávě. Kromě toho upozorňuje na rozdíl v odpovědnosti

za sestavení účetní závěrky a za její ověření.

Třetí, novelizované vydání této publikace se snaží poskytnout uživatelům auditorských služeb aktuální informace na odborné úrovni se zpracováním změn, které se dotkly auditorských a účetních předpisů (včetně nové kategorizace účetních jednotek, která má dopad na povinnosti související s obsahem účetní závěrky, s jejím ověřováním a zveřejňováním). Kromě základních informací o právní úpravě auditu a legislativním vývoji s ním spojeným publikace obsahuje i častá auditorská zjištění. Součástí knihy zůstávají i aktualizované přílohy, které naleznou své užití v průběhu auditu.

Název: *Auditing pro manažery*
Autoři: *Libuše Müllerová,
Vladimír Králíček*
Vydal: *Wolters Kluwer ČR*
Počet stran: *208*
ISBN *978-80-7552-768-4*

Jiří Pelák

lidé a firmy

Radek Stein je novým partnerem TPA

Radek Stein rozšířil k 1. září řady partnerů TPA. V této poradenské společnosti působí od roku 2003 a začínal na pozici asistenta v oddělení auditu, dále zde působil jako senior konzultant a od roku 2007 vykonával pozici senior manažera. Nyní se bude podílet na vedení a strategickém plánování činnosti oddělení auditu TPA a na akvi-

ziční činnosti společnosti. Profesně se bude věnovat vedle auditu zejména oblasti finanční due diligence, transakčnímu poradenství a zahraničním klientům. Radek Stein je absolventem VŠE v Praze, je auditorem a členem Komory auditorů ČR. Aktivně se rovněž věnuje lektorské činnosti a odborné publikační činnosti ve sféře auditu a due diligence.

-SKJ-

Věra Výtvarová se stala vedoucí partnerkou auditorských služeb PwC

Věra Výtvarová se od 1. července stala vedoucí partnerkou auditorských služeb PwC v regionu střední a východní Evropy, který v síti PwC čítá 29 zemí. Dosud působil v PwC Česká republika jako vedoucí partnerka Auditorských služeb. V této funkci ji nahradil Jiří Zouhar. Do společnosti nastoupila hned po absolvování Vysoké

školy ekonomické v Praze. Partnerkou v oddělení Auditorských služeb je od roku 2009. V rámci své auditorské praxe se dosud věnovala významným tuzemským i mezinárodním společnostem působícím na českém trhu. Je členkou Komory auditorů České republiky a Asociace certifikovaných účetních ve Velké Británii (ACCA/FCCA).

-av-

Co najdete v e-příloze č. 7/2017

Přístup k e-příloze Auditor

E-příloha Auditor vychází souběžně s tištěným časopisem Auditor v elektronické podobě. Pro auditory je ke stažení v uzavřené části webových stránek Komory auditorů www.kacr.cz, kam se lze dostat pod přihlašovací jménem a heslem.

Téma čísla – Insolvence

- Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)
- Novela insolvenčního zákona aneb účinnější ochrana před šikanózními návrhy?
- Novela zákona drží insolvenční šikanu zkrátka, ale i tak může podnikatele zaskočit
- Podávání insolvenčních návrhů po 1. červenci 2017
- Věřitelské insolvenční návrhy po účinnosti novely od 1. 7. 2017
- Mezera krytí v novele insolvenčního zákona
- Mezera krytí přináší nové pojetí úpadku

Daně

- Boj proti daňové „optimalizaci“ – Report CbC začíná v ČR nabírat výraznější kontury
- V daňové oblasti nás čekají velké změny
- Kolektivní sport může být živností

Právo

- Novela zákona o advokacii

Zaznamenali jsme

- Karel Janeček je opět prověřován kvůli daňovým únikům
- Boj manažerů ČEPS: bývalý šéf Tošovský platil právní služby, o kterých prý nikdo nevěděl
- Ropák v nesnázích
- 5 věcí, se kterými se musí potýkat podnikatelé kvůli Babišovi
- Čapí hnízdo: Audity nemohly pravděpodobný podvod odhalit
- Poradenská společnost PwC dostala rekordní pokutu. Podle britského regulátora selhala u firemního auditu
- Poradenská společnost BDO založila investiční fond se zaměřením na průmyslové podniky a firmy vyvíjející technologické inovace
- Audit potvrdil problémy nemocnice ve Zlíně

-VeL-

AUDITOR č. 7/2017

ročník XXIV

REDAKCE

Komora auditorů ČR
Opletalova 55, 110 00 Praha 1
tel.: 224 212 670, 221 602 289
e-mail: redakce@kacr.cz

REDAKTORKA

Ing. Lenka Velechovská, Ph.D.

REDAKČNÍ RADA

Ing. Jiří Pelák, Ph.D., předseda
doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D.
Jarmila Melichová
Ing. Jiří Mikyna
prof. Ing. Libuše Müllerová, CSc.
Ing. Jana Skálová, Ph.D.
Ing. Michal Štěpán
Ing. Petr Vácha

VYDÁVÁ

Komora auditorů České republiky
tel.: 224 212 670, 224 222 178
IČ 70901473

Vydávání povoleno MK ČR 6934
ISSN 1210-9096

INZERCE, SAZBA, DISTRIBUCE

Infomedia, spol. s r.o.
Hráského 15, 148 00 Praha 4
tel.: 607 972 085
e-mail: infomedia@infomedia.cz

TISK

Wendy, spol. s r.o., Mělník

OBJEDNÁVKY A PŘEDPLATNÉ

Komora auditorů ČR
e-mail: kacr@kacr.cz

Vychází 10x ročně

Roční předplatné: 950 Kč

Pro členy KA ČR zdarma

www.kacr.cz

© Komora auditorů ČR